

כסלו
ג'תשס"ז, שנת ה'תשס"ז

דעת תורה בנושאי ארץ הקודש ת"י

קהל קודש צפון

התאחדות החרדים לירושלם ציון על טהרת הקודש

תוכן הענינים

- ב דעת מרן מרן החזון איש זצ"ל
ד דבר העורף
ז בענין ברכת המזון ומהותה
י צפית לישועה?
יב השיבה שופטינו - בעל כרחנו!
יד מהו נס חנוכה
יה מקומו של היחיד ביחס לאומה
כג עיונים בדרכי העבודה
כה חכמי ספרד באהבת ציון

מרן החזון איש זצ"ל

שו"ת מרחק על-סמך פסקי מרן החזון איש זי"ע
בעניני כיבוש הארץ, איסור מסירת שטחי מולדת והורשת האו"ב

החזון"א: "שני לאוין יש בתורה בנתינת מקום לעכו"ם בארץ, "לא ישבו בארצך... לא תחנם". והר"מ בשה"מ ל"ת נ"א הוכירו לענין חניית קרקע" (שגיטיה סיון כד).

"האומר שמועה בשם אומרה יראה בעל שמועה כאילו עומד לנגדו" (ניחשלמי שקלים 3 ס).

כידוע, התבטא לאחרונה מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א נגד מסירת שטחים לערבים בכל הסכם שלא יהיה.

שאלה: האם הדבר כולל גם חיוב להשתדל במידת האפשר לגרום לכמה שיותר גויים לעזוב את ארץ הקודש?

החזון"א: "דין איסור ישיבה הוא שנתחכנו לגרשו מארצנו והוא חיוב על כל אחד מישראל".

והיו כאלו שהתפלאו והיה נראה להם כאילו הנושא אינו הלכתי כפשוטו, אלא נלקח מעולמה של הציגנות הרתית...

אך כאמת הדברים פשוטים, שמרן שליט"א רק חזר על הפסק של דודו מרן החזון"א זיע"א בספריו כדלהלן.

[שם, וכידוע לכל שער עמנו, שדברי החזון איש לא נאמרו אלא בימיו הקדמונים שהיו האומות נבערות, אבל בימינו הדבר נחשב הסתה ל'טרנספר' וגירוש של בני דודינו הישמעאלים הנאורים ח"ו, ולפי פרשנות הבג"ץ הרי זו כפירה ח"ו בקדושת 'חוק יסוד כבוד האדם וחירותו' ובערך העליון של השוויון. ולכן הדבר אסור בתכלית על פי חוקי הממלכה הנאורה שכתובה אנו שרויים בחסד הקיר"ה...].

והנה, בכדי לראות את בעל השמועה לנגד עינינו, ערכנו כאן 'ראיון' דמיוני עם מרן החזון"א זללה"ה, ובו הצגנו שאלות אקטואליות בעניני כיבוש ארץ הקודש ויישובה בזמן הזה.

ובתשובה לכל שאלה הבאנו ציטוטים מדויקים [שאינם דמיוניים כלל] מלשון קדשו בספר 'חזון איש'.

שאלה: האם האמור לעיל תלוי בקדושת הארץ, או שצריך להרחיקם מכל מקום בארצנו גם אם הקדושה בטלה?

[ומלבד ההערות שהוספנו בתוך סוגריים להבנת דבריו, הכל מלשונו ללא שינוי].

החזון"א: "הדבר מוכרע בסברא, שדין זה בכלל הרצון שתהיה הארץ מיושבת מישראל ולא יתנו בארץ עובדי עבודה זרה, וארץ ישראל היא גם בגלותנו

שאלה: האם בזמנינו מותר למסור שטחים כלשהם בארץ הקודש?

האם לשיטתו מותר להעניק הניה בקרקע ואחיה בה לגוי שזכה, או שגם אותו נצמטו לגרש מהארץ?

החזו"א: "אף לדעת הראב"ד דוקא שהוא שלם כאמנת ישראל שישאל נתייב בתרי"ג מצוות וכן נח בו, אבל אם יש לו דעות כוזבות והוא משועבד לדעותיו אף שאין בהן עבודה זרה כמש וגם הוא שומר ז' מצוות מצד היושר [ולא בגלל שהתורה אמרה אלא בגלל מצפוננו האיש] הרי הוא באיסור לא תעשה ובאיסור ישיבה". (שם סק"ז).

שאלה: האם בזמנינו ישנו איסור דאורייתא למכור נדל"ן בארץ ישראל לגוי?

ומה הדין למכור קרקע לגוי בשביעית כדי להציל יהודים שלא יכשלו באיסורי שביעית?

החזו"א: "לפיכך אין להתיר למכור לנכרי בשביל להפקיע קדושת שביעית. ואדרבה, איסור שביעית בזמן הזה דרבנן ומכירה לאו דאורייתא כמריפה ובשר ובחלב וכיו"ב" (שם סק"ד).

[עד כאן ניצוצות אור מדבריו הקדושים ככתבם וכלשונם בהלכות שביעית סימן כד.

והמעייין בפנים ימצא עוד חידושים נפלאים בהלכות מדינה ומדיניות בזמן הזה, וכמו למשל החידוש המרעיש שלו בס"ק ד' לגבי "הארץ לא תמכר לצמותות" שהחזו"א מפרש לחד מ"ד שזה אף במקרים של פיקוח נפש יעווי"ש. וראה גם כמה שכתב החזו"א ביו"ד סימן סה בענינים אלו].

והרי אנו חייבים בישובה ולדור בה גם בגלותנו ואין הרבר תלוי בקדושת ארצנו" [שם, ולעצם הענין אם הקדושה במלא בזה"ל לגבי תרו"מ - נחלקו בזה הראשונים ואכמ"ל].

שאלה: האם בשני איסורים אלו [לא ישבו בארצך ולא תחנם] כלול גם איסור לתת לגויים כל בעלות ואחיה בקרקע כלשהי בארץ, או שהאיסור הוא רק אם יגורו שם בפועל?

החזו"א: "המצויאות של עובד ע"ז על אדמת ישראל בקנין שנאוי לפני המקום, וכל שקנה הקרקע והיא שלו הרי עובד ע"ז חונה על קרקע הארץ". "וגם לא נתנה תורה לשיעורין, ובכל נכרי שמכר לו עבר בלאו אף שלפי ראות עינינו אינו מתאחז בה" [שם].

שאלה: ומה בקשר לערבים שלא עובדים ע"ז, אולי הם נחשבים כגור תושב שמותר לתת לו הניה בארץ?

החזו"א: "גר תושב - קיימא לן כרבנן כל שקיבל עליו שבע מצוות בני נח בפני בית דין של שלשה". (שם סק"ב, ולא די בכך שאינו עובד עבודה זרה).

שאלה: ידועה דעת הראב"ד, שכדי להחשב גר תושב שמותר לתת לו לגור בארצנו - לא צריך דווקא שיבוא לבית דין לקבל על עצמו שבע מצוות בני נח, אלא סגי במה שהוא מקיים אותן בפועל כל ימי חייו.

[בכך שלעולם אינו גונב ולא רוצח ושומר כל שבע מצוות בני נח, ודלא כהרמב"ם שמצריך קבלת ז' מצוות בפני בית דין].

יוד"ל ע"י אנודת קדושת ציון

התאחדות החרדים לדרישת ציון על טהרת הקודש

לשאלות בכל ענין, להצטרפות לקבוצת השליחה, ולכל ענין אחר,

ניתן לפנות אלינו בדרכים הבאות:

דבר העורך

הרב יהודה אפשטיין

של יוון על ארצנו הקדושה סתמה את הגולל למשך אלפי שנים על אותו אור, ותחתיו הם הביאו את האור שלהם, אותו אור מוגבל וסופי - אור המדע והטכנולוגיה, הפילוסופיה האנושית וצורת החשיבה אשר מרוקנת את ה' יתברך מכל משמעות בעולמנו זה.

זהו השבר הרעיוני שאתו התמודדו בגבורה בני חשמונאי, ומי שמעלעל מעט בספרי מקבים מאותה תקופה יראה עד כמה תורת ה' בעיני המון העם הייתה כדבר שאבד עליו הכלח, ח"ו, כאשר אף הכהנים המשרתים במקדש עוזבים את עבודת התמיד כדי לצפות במשחקי הספורט היווניים. אכן, אילולא אותם גיבורים עזי-נפש, אשר שמו נפשם בכפם ויצאו למלחמה חסרת סיכוי לכאורה, לא הייתה נשאת אות אחת מתורתנו הקדושה. ללא ספק, עמדה אז לזכותם ההבטחה הנצחית שהבטיחנו בורא עולם - "כי לא תשכח מפי זרעו", אך בלא שהיו אותם גיבורים מוכנים למסור את נפשם, לא היו זוכים שההבטחה תתקיים על-ידם.

מאז ועד היום, נמשך אותו מאבק. לדאבוננו, טרם זכינו לחזרתו הנגלית של האור האלהי אשר נצנץ בזמן בית ראשון, ואשר יחזור ללא ספק כאשר נהיה זכאים לכך. כששוב יהלכו כאן נביאים, אזי נדע שנצחנו סופית את אותה יוון, אשר אורה אינו אלא חושך, אותה יוון אשר "החשיכה את עיניהם של ישראל" (מגילתא דרבי

בפרום עלינו חודש כסלו, אשר בסופו נחוג את ימי החנוכה, עומדים אנו בפני מציאות, המוכיחה כאלף עדים על כך שהמלחמה של 'הימים ההם' נמשכת ביתר שאת גם בזמן הזה. מלחמת הרוח, אשר עמדה מאחורי הקרבות העקובים מדם בהם מסרו את נפשם אבותינו הקדושים בהנהגת בני חשמונאי בשעתו - מלחמה זו נמשכת כיום ביתר שאת, כאשר צאצאי המתיוונים, הסוגדים לתרבות המערב, מנסים בכל כוחם לכפות את ערכיהם על עם ה', ונדרשת גבורה עילאית בגוף וברוח כדי לעמוד למולם.

זהו מאבק על מהות האור האמיתי המאיר את העולם - האם מדובר באור גשמי, במה שהעיניים רואות ובמה שכלי המעבדה יכולים למדוד, לכמת, לתחום במגבלות הנוסחאות המדעיות ולהציג בגרפים ובדיאגרמות, או שמא יש כאן אור פנימי, אור שאינו ניתן לצפייה גם בעזרת הטלסקופ המשוכלל ביותר, אור הבוקע מאת הבורא, אשר זוכים לראותו רק אותם יחידי סגולה המתהלכים לפניו ונהנים מאותו זיו, הנעלם מהפיזיקאים חרושי הקמטים.

מוזמן שנברא אדם עלי ארץ ועד ראשית ימי בית שני, עוד התהלכו בינינו נביאים, אשר ראו את האור האלהי בצורה מוחשית. בכח אותו האור ידעו להתעלות אל מעל מרחבי הזמן ולצפות את העתיד, ועל-ידי כך הורו לנו את הדרך בה נלך. אולם השתלטותה

והו מאבק על מהות האור האמיתי המאיר את העולם - האם מדובר באור גשמי, במה שהעיניים רואות ובמה שכלי המעבדה יכולים למדוד, לכמת, לתחום במגבלות הנוסחאות המדעיות ולהציג בגרפים ובדיאגרמות, או שמא יש כאן אור פנימי, אור שאינו ניתן לצפייה גם בעזרת הטלסקופ המשוכלל ביותר, אור הבוקע מאת הבורא, אשר זוכים לראותו רק אותם יחידי סגולה המתהלכים לפניו ונהנים מאותו זיו, הנעלם מהפיזיקאים חרושי הקמטים

במאמרו של כותב השורות ישנה התיחסות אקטואלית לאירועים האחרונים, תוך עמידה על כך שבורא עולם בסופו של דבר מניע כאן תהליך, שכל כולו נועד להביאנו אל הגאולה השלמה, וגם כאשר אנחנו טרם הפנמנו את גודל השעה ואת חובתנו לפעול למען קיום יעודי התורה והנביאים, ה' מסבב את הנסיכות ויוצר את התנאים אשר יובילו אותנו בהכרח להכרה ביעודים האדירים שעומדים בפנינו.

הרב משה נויפלד במאמרו מבאר את חובת הצפייה לישועה דווקא בעת הזו, בה עינינו רואות את אור הגאולה הולך ומתנוצץ. הרב נויפלד מסביר כיצד ההכרה האמריקאית בזכותנו על יהודה ושומרון, לה זכינו ממש לאחרונה, אמורה לעורר בכל אחד מאתנו תחושה חזקה של קרוב פעמי הגאולה.

הרב מנשה בן-יוסף במאמר מאלף לומד מהנביא יחזקאל ומהגמרא במסכת שבת מהי חובתו של היחיד בעת שהכלל אינו הולך בדרך ה', כאשר לשונו הזהב של התנא דבי אליהו מדרין אותנו שוב לאותה הבנה, ולפיה היחיד אינו יכול ואינו רשאי לנתק את עצמו מהכלל, ובשורה התחתונה אף מעשיו שלו נבחנים לאור מה שתרם לכלל ישראל ולהשכנת השכינה כאן בארץ.

ישמעאל יתרו - מסכתא דבבא פ"ט. אולם עד אז עלינו לדעת, כי המאבק מתנהל בכל החזיתות, ועלינו לשנס מתניים כנגד כל מגמה, אשר נועדה להפוך את ישראל למדינה 'נורמלית', דהיינו מערבית. וכפי שהמתיוונים של דורנו יודעים היטב כי עליהם לתמוך בכל גוף שנועד לקעקע כל זיק יהודי ממדינת ישראל ולקדם את האג'נדה של 'מדינת כל אזרחיה' - חלומם המוצהר של שונאי ישראל - כך צריכים כל יראי ה' לדעת, כי עליהם לתמוך בכל מהלך שנועד לבסס כאן את מדינת התורה בטהרתה.

תקציר המאמרים

אגודת 'קדושת ציון' שמה לה למטרה לאגד את כל יראי ה' אשר מבינים כי תורתנו תורת חיים היא - תורה של עם ולא של יחידים - וממילא עלינו לעמוד בחזית המאבק על דמותה של האומה, וכפי שעשו המקבים בשעתו. לצורך כינון האומה על טהרתה, ישנו תנאי מוכרח והוא עצמאות מדינית. דבר זה הושג על-ידי החשמונאים לראשונה מאז חורבן בית ראשון. במאמרו של הרב מאיר גולדמניץ מתבררת החשיבות האדירה של אותה עצמאות מדינית, ותוך כך אנו עומדים על עיקר חשיבותם של ימי החנוכה.

קו טלפוני בו מושמע דבר האגודה על ענייני השעה
מספר הקו 079-5383396

כאשר יראי ה' משכו את ידיהם מהמפעל הלאומי והותירו אותו בידיהם של פורקי עול. מאמר זה על הרב אלקלעי פותח מדור חדש על חכמי ספרד, שהיו ספוגים באהבת ארץ ישראל מדורי דורות.

הגאון רבי יצחק ברנד

משיב במאמר הלכתי מנומק היטב להשגות שהיו בעלון הקודם מפי הרב הלל לוונטה על מה שחידש להלכה בוועידה האחרונה של 'קדושת ציון' ופורסם בעקבות זאת בעלון שאחריה, שבברכת הארץ עלינו להודות לה' שהנחיל לא רק לאבותינו - כפי שכתוב בנוסח המקובל - אלא גם 'לנו' ארץ חמדה טובה ורחבה.

במדור 'דעת תורה' הבאנו מדברי רבנו חזון איש, אשר כבר בעלון הקודם התחלנו להביא מדבריו בנושאים העומדים על סדר יומה של האגודה, והפעם הבאנו את הדברים בצורה של שו"ת, כאשר את השאלות אנו שואלים, ואילו התשובות מצוטטות מכתבי מרן זיע"א. הפעם התמקדנו בענין הורשת האויב מארצנו, שהיא צורת ההתישבות הראויה על-פי תורה.

**בברכת חודש טוב ומבורך וחנוכה שמח,
העורך**

הרב אליהו ברים ממשיך להדריך את בני הנעורים, כמו גם את המבוגרים שבינינו, בכנין האישיות הראויה לעמוד בפני ה' ולעבדו באמת, והחודש הוא עומד על מידת ה'השתוות' הידועה של בעל חובת הלכות, ובשפת ימינו - ההתמודדות של היחיד היודע מה עליו לעשות מול הלחץ החברתי והרצון למצוא חן בעיני הזולת. נראה כיצד התמודדות זו עוברת כחוט השני בכל מהלך עבודתו של אדם, החל מהצעדים הראשונים ממש בעבודת הבורא וכלה בדרגות הגבוהות, הנדרשות מאלו שכבשו את השלבים היותר גבוהים בסולמו של רבי פנחס בן יאיר.

הרב שמואל קרלינסקי מציג בפנינו הפעם את דמותו של רבי יהודה אלקלעי, מהבודדים אשר חזו את תקומת האומה בארצה והעלו את הדברים במפורש על הכתב, שנים רבות בטרם קמה התנועה הציונית, אשר לקחה רעיון קדוש זה ויצקה לתוכו את התוכן הקלוקל של המרי בה' ובמצוותיו, ממנו אנו סובלים עד היום. אילו רק ידענו בשעתו להכיר בערכם של דברי הרב אלקלעי, יתכן והיינו חוסכים צרות רבות ולבטים רעיוניים שנולדו מאותה תאונה היסטורית,

דירות להשכרה לשבתות וימים טובים ותקופות קצרות

ברחביה, בשערי חסד ובעיר העתיקה

נא ליצור קשר בטלפון 052-7178725

בענין ברכת המזון ומהותה

הגאון רבי יצחק ברנד
[הגובה למאמר תגובה של הרב הלל ליונסהיל]

וכתב הרא"ש (ברכות פקק 1 סימן 33): "אמר רב נחמן משה תיקן להם ברכת הון בשעה שירד להם המן יהושע תיקן להם ברכת הארץ בשעה שנכנסו לארץ דוד ושלמה תקנו בונה ירושלים דוד תיקן על ישראל עמך [ועל ירושלים עירך] ושלמה תיקן על הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו. ולא בעי למימר שלא ברכו אותה ברכה עד דוד ושלמה דהא לקבין דרשינן כוליהו מקרא אלא דוד ושלמה תקנו המטבע לפי מה שנתוסף טובה לישראל".

וז"ל הטור (פ"ה ס"ו קפ"א): "שלישית בונה ירושלים ודוד ושלמה תקנהו דוד תקן על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ושלמה תיקן ועל הבית הגדול וכו' ולא למימר שלא ברכו אותם עד שבא דוד ושלמה דהא דריש להו כוליהו מקרא אלא הם תקנו המטבע לפי מה שניתוסף טובה לישראל דודאי קודם הכיבוש ובנין הארץ לא אמרו כמו אחר הכיבוש והבנין כמו שאין אנו אומרים מטבע שמטבעו דוד ושלמה שאנו מבקשים להחזיר המלכות ולבנות הבית והם היו מבקשים להמשיך שלות הארץ והמלכות והבית".

הרב רצה להשיג על מה שכתבתי במאמר 'ברכת המזון ומהותה', שיש כהיום להוסיף בנוסח הברכה לאבותינו ולנו ע"פ דברי האלשיך הקדוש, ולפיו הנוסח שיש לנו – 'שהנחלת לאבותינו' – נתקן רק אחרי החורבן, אבל לפני החורבן אמרו 'לנו', וממילא כעת כשנכבשה א"י מחדש יש להוסיף על הנוסח – 'שהנחלת לאבותינו ולנו'. ואף שיתכן שיהושע לא אמר 'לאבותינו', אלא רק 'לנו', מ"מ

נציע תחילה את דברי הגמרא, ואחריה את דברי רבותינו הראשונים.

א"תא בברכות (דף נ"ג ע"ב) – "אמר רב נחמן: משה תקן לישראל ברכת הון בשעה שירד להם מן יהושע תקן להם ברכת הארץ כיון שנכנסו לארץ, דוד ושלמה תקנו בונה ירושלים. דוד תקן על ישראל עמך ועל ירושלים עירך, ושלמה תקן על הבית הגדול והקדוש".

הרי אם כל מה שאנו מברכים זה על מה שהקב"ה נתן את הארץ לאבותינו אברהם יצחק ויעקב כאותה דרגת נתינה כפי שהיתה בזמן המדבר, שגם שם הארץ הייתה שייכת לנו באופן עקרוני, אף שלא נחלו בפועל – א"כ לא מובן מה צריך יהושע להוסיף! אלא ודאי, שיהושע הוסיף לשון שמתפרש ממנה שכעת נכנסנו וקבלנו את הארץ בפועל

וכתב הרשב"א (ס"ג): "הא דאמרי' משה תקן להם ברכת הון יהושע תקן להם ברכת הארץ וכו', ק"ל והא קי"ל בסמוך דברכות אלו מדאורייתא נינהו, וי"ל דמטבען הוא שמטבעו להן דאי מדאורייתא אם רצה לאומרה באי זה מטבע שרצה אומרה ואתו משה ויהושע ודוד ושלמה ותקנו להן מטבע לכל אחת ואחת בזמנה, וכדאמרי' לעיל בפרק כיצד מברכין גמ' ועל כולם אמר שהכל יצא מ'ב' מנימין רעיא בתר דאכל אמר בריך מריה דהאי פיתא אמר רב יצא ואקשינן מאי קמ"ל אף על גב דאמרה בלשון חול יצא, תנינא אלו נאמרים בכל לשון וכו' איצטריך סד"א היכא אמר' כי אמרה בלשון חול יצא היכא דאמרה כי היכי דתקינו לה רבנן אכל כי לא אמרה כי היכי דתקינו לה רבנן לא יצא קמ"ל, דאלמא המטבע הוא שמטבעו רבנן, ובודאי קודם כיבוש הארץ ובנין ירושלים לא היו אומרים כמטבע שאמרו לאחר כיבוש ובנין, וכמו שאין אנו אומרים כאותו מטבע שתקנו דוד ושלמה שאנו מבקשים להחזיר המלכות ולבנות הבית והם היו מבקשין להעמיד המלכות ולהעמיד הבית ולהמשיך שלות הארץ".

לשון 'הנחלת לאבותינו' מתפרש על אברהם, יצחק ויעקב ולשון 'הנחלת' היינו שירושה היא מאבותינו, וכמו שנאמר בגמרא בעבודה זרה (דף כ"ג ע"ב): "א"ר אלעזר: כתחילה של א", דאמר רחמנא: ואשריהם תשרפון באש, מכדי ירושה היא להם מאבותיהם, ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו!". [הכוונה שם, שהגמרא מקשה, איך נאסרו האשרות כשנכנסו לארץ, הרי האשרות שעבדו הגויים בזמן משה רבנו היו של האבות, ועם ישראל ירשו מהאבות, ולא היה בכעלות הגויים, ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו] - א"כ גם משה רבנו היה יכול לומר נוסח זה, וא"כ לא מובן מה הוסיף יהושע, ומה כוונת לשון הגמרא, שיהושע תיקן ברכת המזון.

הרי אם כל מה שאנו מברכים זה על מה שהקב"ה נתן את הארץ לאבותינו אברהם יצחק ויעקב באותה דרגת נתינה כפי שהיתה בזמן המדבר, שגם שם הארץ הייתה שייכת לנו באופן עקרוני, אף שלא נחלו בפועל - א"כ לא מובן מה צריך יהושע להוסיף! אלא ודאי, שיהושע הוסיף לשון שמתפרש ממנה שכעת נכנסנו וקבלנו את הארץ בפועל, וא"כ הוסיף איזה נוסח כמו 'נתת לנו' או לשון אחרת שמוסיפה הוראה יתר על התנחלות אבותינו, באופן שמתפרש היטב שיש לנו תוספת ממה שהיה בזמן משה רבנו, וזה בכלל מה שכתבו הראשונים, שיהושע תיקן את לשון הברכה, כמו שכתבו זו"ל - "ובודאי דקודם כיבוש הארץ ובנין ירושלם לא היו אומרים כמטבע שאמרו לאחר כיבוש ובנין". וזה מבואר, שגם את נוסח ברכת הארץ שינה יהושע, והיינו אם ס"ל להרשב"א שמושה רבנו הזכיר 'לאבותינו' - א"כ יהושע הוסיף מילים שמפרשות שכעת שוכנינו לכבוש את א"י בפועל, צריך להודות גם על זה.

ואם נאמר כמו שחידש המחבר הג"ל [אולי בדעת הרא"ש], שמושה רבנו כלל לא ברך ברכת הארץ, א"כ כשיהושע תיקן את הנוסח, איך יתכן שתיקן נוסח אחר ממה שכתוב בתורה, שבתורה כתוב 'אשר נתן לך', והוא תיקן 'לאבותינו'? אלא ודאי יש רק שתי

יש לנו לומר גם 'לאבותינו', שלא לשנות את הנוסח, רק להוסיף לשון 'לנו'.

והבאתי מקורות מדברי הרשב"א והרא"ש [בעיקר מלשון הטור], שכתבו שגם משה רבנו אמר ברכת הארץ, ויהושע רק תיקן את הלשון לפי הענין, וממילא כעת שחזרנו לא"י והקב"ה עזר לכבוש את הארץ, יש להחזיר את הנוסח של 'לנו', וכמו שכתוב בתורה - "על הארץ הטובה אשר נתן לך", ולא הזכירה התורה 'לאבותינו', רק יש בכל זאת עדיין להזכיר לאבותינו שלא לשנות לגמרי, אך העיקר הוא להוסיף 'לנו'.

הנה המחבר הג"ל השיג עלי, שיש מקורות בהם הלשון 'לאבותינו' מתפרשת על אבותינו אברהם, יצחק ויעקב, ולא על יורשי הארץ בזמן יהושע, וכן כתוב בשו"ע (ס"ק קט"ז) שגר יכול לומר 'לאבותינו', משום שהכוונה לאברהם אבינו, והוא היה אב המון גוים, וזה ע"פ תשובת הרמב"ם, וע"פ התוס' (ב"ב, דף ק"ג ע"ב ד"ה למעוטי), ומ"ב (ס"ק קט"ז ס"ק ז). ולפי זה ממילא גם יהושע אמר את הנוסח 'לאבותינו', ולא צריך לומר שהוא הזכיר 'לנו', וממילא גם עכשיו יש להמשיך לומר רק 'לאבותינו'.

ויש לו שני מהלכים, האחד כדעת הרא"ש [ובעיקר הטור] והרשב"א, שגם משה רבנו אמר ברכת הארץ ויהושע רק תיקן את הלשון, והמהלך השני נגד הראשונים הג"ל, וס"ל שמושה רבנו כלל לא הזכיר ברכת הארץ, רק הכל תיקן יהושע והוא הזכיר רק 'לאבותינו' ולא הזכיר 'לנו' [מה שרצה לומר בראשונים הג"ל כדעתו, שמושה רבנו לא אמר ברכת הארץ - זה לא נכנס כלל בלשון הרשב"א והטור, ורק ברא"ש ניתן לומר כך]. ומסקנתו, שגם אחרי הכיבוש של דורנו יש להמשיך בנוסח הרגיל ולומר רק 'הנחלת לאבותינו'.

והנה, אני מסכים שיש ראשונים שכתבו שלשון 'לאבותינו' מתפרש על אברהם, יצחק ויעקב, וכמו שהביא מתשובת הרמב"ם והתוס' בב"ב, השו"ע (ס"ק קט"ז ס"ד) ומ"ב (ס"ז). אולם, אם נאמר כדברי הראשונים שגם משה רבנו אמר ברכת הארץ, וא"כ אם

אומרים, העיקר שיתאר שאנו מודים על המצב של עכשיו שהארץ בידינו, ובנוסף של 'לנו' מתוקן דבר זה, ובנוסף שהוא כותב ג"כ מתוקן ענין זה, רק שהוא הוסיף יותר מילים ואני קיצרתי בהוספה רק במילה אחת.

ובעיקר בדורנו, כאשר ישנם אנשים שחושבים שכלל הארץ שנכבשה בזמננו לא באה מכה הקב"ה, ואין מקום להודות לו על זה, ויש שמוסיפים ואומרים שמי שמורה על זה הוא בגדר 'אין לו דעת תורה' ודברים יותר חמורים מזה - בוודאי צריך לעשות הכל להוציא מלבם דברים רחוקים כאלו.

ומה שמועז שאין יכולים לתקן אלא גדולי החכמים, הנה הביא בעצמו רבנים שרוצים לשנות את הנוסח, ואם אלו אינם גדולי הרבנים, הרי ידוע שכעת אין לנו מגדולי הרבנים שבאים לחדש דברים שלא היו מורגלים, ובענין זה נאמר - 'ובמקום שאין אנשים השתדל להיות איש'.

ובמובן, שאין אנו מתקנים בגדר תקנה לציבור לשנות את הנוסח, אלא מי שמבין ומקבל מה שכתבנו, יכול לומר בעצמו את השינוי הזה.

אפשרות - האחת, שהזכיר רק 'לנו', או שהזכיר את 'שניהם' - אבל אי אפשר לומר שהזכיר רק 'לאבותינו' ולא הזכיר 'לנו' כלל.

וממילא, גם הראשונים שדנו בשאלה אם גר יכול להזמין בגלל שאינו יכול לומר 'לאבותינו', ומתציים 'שניהם' קאי על אברהם יצחק ויעקב - אלמא שלשון 'לאבותינו' הוא מעיקר דין ברכת המזון - ג"כ מודים שיהושע תיקן גם לשון 'ולנו' או נוסח דומה. **ומה** שברמב"א לא הזכיר השינוי בענין ברכת הארץ, רק בברכת בונה ירושלים - אי אפשר לדייק מזה, ותנא ושייה.

עב"פ נאמר יישר כח לרב המשיג על המקורות, שמה שכתבתי שיש לומר 'לאבותינו ולנו' ולא רק 'לנו', הוא נכון לא רק מצד שלא לשנות את המנהג, אלא לדעת כמה ראשונים הוא מעיקר נוסח ברכת המזון גם בזמן יהושע, ומ"מ יש להוסיף גם 'לנו'.

והמשיג עלי מודה, שכתבתי"ן כתוב שיש שינוי בברכת הארץ, והוא כתב נוסח אחר שמתאר את השינוי הזה, ובאמת אין זה משנה איזה נוסח

תחרות כתיבה ספרותית בנושאי גאולה

ע"ש הגה"צ רבי יצחק שלמה זילברמן זצוק"ל

א. לאחמ"כ לא יכנסו לתחרות. ז. יש להוסיף למאמר: שם מלא [ניתן לבקש כי שמכם יפורסם בר"ת], מס' מלפון, עיר מגורים. ח. מאמרים שלא יעמדו בכל הקריטריונים הנ"ל, לא יכנסו כלל לתחרות. ט. הפרסים ינתנו בוועידה השנתית של אגודת קדושת ציון. י. ועדת הפרס תקבע את הזוכים בתחרות ע"פ הקריטריונים שיקבעו ע"י ועדת הפרס. יא. אגודת קדושת ציון תשתמש בכלל המאמרים כפי ראות עיניה.	א. בתחרות יוכלו להשתתף כל החפצים לדרוש את ציון. ב. יש לשלוח מאמרים בסגנון ספרותי בנושא התחרות. ג. נושא התחרות לשנת תש"פ: "מדוע יהודי שומר מצוות מחו"ל צריך לעלות לארץ הקודש". ד. המאמרים יהיו בגודל של 800-1500 מילים. ה. יש לשלוח את המאמרים בקובץ 'וורד' לדוא"ל של האגודה. ו. המאמרים ישלחו עד לתאריך א' ניסן ה'תש"פ. מאמרים שיבואו

צפית לישועה?

הרב משה נויפלד

נגדנו, אין באופק סימן המוביל ל'הרחיבי מקום אהלך', וכבר החלו הלבבות להקשות, האם זוהי ההבטחה מן הים ועד הנהר? האם גם בשטחים שכבשנו לא יכירו האומות?

ולפתע החל משהו לזוז, כמה אומות הכירו בבעלות ישראל על עיר הקודש. המעצמה הגדולה בעולם הכירה בחזקתנו על הגולן, ועתה גם שינו את מדיניותם לגבי כלל ההתנחלויות ביהודה ושומרון.

ואנו נשאל: איה הגולה התורתית יושבי ארץ הקודש? מדוע אין הם מתרגשים מתמורות מדיניות אלו, אשר ברור לכל בר דעת כי יד ה' עשתה זאת. היודעים אתם מי אינו מתרגש מענן קל לאחר ימי בצורת? אותו אחד שכלל אינו חפץ בגשם! מי שעבודתו בהייטק, יושב הוא כל יומו במשרד בקומה ה-12, ומבחינתו הגשם אינו אלא מטריד בדרכו למשרדו ובחזרתו...

כאשר הולך האדם לבית עולמו, אין שואלים אותו אם האמין שיבוא בן דוד, שואלים אותו "צפית לישועה?" המצפה הוא,

אשר כל ימיו רואה הוא בעיני רוחו את הישועה, כבר חי הוא רגל כאן ורגל שם, תפילותיו אינן רק על מה שהיה בעבר, אל גם ובעיקר על העתיד.

הימים ימי הצהרת בלפור. הדעות חלוקות, האם יצא מכך משהו? האם אלו פטומי מילי בעלמא?

באותם הימים פגש הדי"ר

יצחק ברויאר את רבנו הגרי"ח זוננפלד זיע"א. וכך הוא מספר: "איפה הגולה התורתית - שאל אותי רבנו - וכי היא אינה רואה כאן אצבע אלהים? הנה אני מבין היום את תפילת מוסף של יו"ט: 'ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל ארצנו' - גלינו מארצנו ע"י הקב"ה, ואח"כ התרחקנו בעצמנו מאדמתנו! הכי חדלנו לחכות כל רגע ורגע? נניח שאלפיים שנה לא נפל שום גשם מן השמים. והנה פתאום נראה ענן קל מאד, וכי לא יודעזעו כולם ויאמרו במתיחות יתרה: 'שמא בכל זאת'...? וכי המנדט אינו לפחות ענן קל כזה?"^[*]

כך היו דברי הגרי"ח זוננפלד

באותם הימים. והנה מאותו ענן קל שראה אז רבנו, ירדו גשמי ברכה מרובים, קמה ונהייתה, עמדה ונצבה, הנצה גאולתנו, התקבצו גלויותינו, ופרקנו עול צרינו. ואז

באו ימי בצורת, לא בצורת של אלפיים שנה, אלא יותר דומה לארבעים יום שלא ירדו גשמים, אין זה סוף העולם, אך מקום לדאגה יש כאן. העולם כולו

[*] כך סיפר הרב יצחק ברויאר בספריו, והועתק בספר 'האיש על החומה' לנכד הגרי"ח זצוק"ל רבי שלמה זלמן זוננפלד בהסכמת מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

ואמנם אף בגלות נצטוו ישראל לצפות לישועה. אבל על אחת כמה וכמה שהדברים נכונים מיום החל בגלוי תהליך הגאולה. אמנם בכל ימות העולם יושב הקב"ה ומכוון עלילות מצעדי גבר לקראת התיקון השלם, וכבר אמרו כי יום שחרב ביהמ"ק - בו ביום נולד משיח, ואף חורבן ביהמ"ק עצמו הוא חלק מתהליך הבאת העולם אל תיקונו. אבל אעפ"כ, ודאי יש חילוק בין היכן שבגלוי יש הנהגה של גלות, לבין הזמן בו אף בגלוי ישנה הנהגה של גאולה.

כאשר תהליך גאולתם של ישראל כבר אינו מתחולל רק במסתרים, והוא מתחיל להתנוצץ החוצה, הולך ואור עד נכון היום, ודאי אף אנו צריכים לשנות את עיקר השקפתנו על המציאות, ולהעמיד את עצמנו באופן מלא כעומדים לפני בית הכפורת.

אדם שבוכה על חורבן הבית, הנה ודאי אין בדבר קטן ואפילו בדבר גדול כדי לנחמו, שהרי הוא בוכה על בית המקדש! אבל אדם שתפילותיו הם מתוך צפיה לבאות, מתוך הכרה שהשי"ת הוא אהי ההיסטוריה, הוא מוביל כל העת את כלל המתרחש בעולם לקראת: "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והיתה לה' המלוכה" - הרי שהוא שמח בכל התקדמות, שהרי פסיעה זו אף אם קטנה היא - עדיין פסיעה היא בכיוון הנכון.

ונסיים בדברים נאים שאמר הגר"ש זילברמן זצוק"ל. הנה אמרו חכמים (בבבא מציעא): 'היה עומד אחורי בית הכפורת, יראה עצמו כאילו לפני הכפורת'. ויש לומר במליצה, כי הנה בכל שנות הגלות ראו ישראל את עצמם כעומדים אחורי בית הכפורת. היה לנו מקדש וחרב בעוונותינו, ועתה אנו עניים מרודים בגולה, אנה אנו באים וכו'.

אבל באמת צריך אדם לראות את עצמו 'כאילו' עומד לפני הכפורת. לא לזכור רק את המקדש שהיה, אלא לזכור גם ובעיקר את המקדש שיהיה! ככל שאנו מתרחקים יותר מזמן בו היה לנו ביהמ"ק השני, כך אנו מתקרבים לביהמ"ק השלישי. ואם לבכיה על המקדש שהיה יחדו לנו חז"ל עתים קבועים בכל שנה ושנה - הרי שלצפיה למקדש שיהיה - לא יחדו זמן כלל, אלא כל יום ויום הוא זמנו.

אם הבנים שמחה

ספרו הנודע של הגר"ק
רבי ישכר שלמה טייטלבוים זצוק"ל הי"ד
מאמרים בשבחה של ארץ ישראל ושיבתה

במחיר מיוחד

מהדורה חדשה ומתוקנת
בהוצאת משפחת המחבר זצ"ל

להשיג בחנויות הספרים המובחרות | הפצה: קולנוס
נותרו רק 50 ספרים במחיר עלות של 15 ש"ח + דמי משלוח

תיווך העיר העתיקה

למכירה דירה בעיר העתיקה
לפרטים נא ליצור קשר
052-7178725

השיבה שופטינו - בעל כרחנו! הרב יהודה אפשטיין

בספרד, והאמניציפציה באירופה עם כל מה שהתלווה אליה הייתה תופעה מסוכנת פי כמה. התנועה הרפורמית, אשר סחפה המונים במערב אירופה, הצהירה בגלוי, כי היהדות איננה אלא 'דת', אך גם שלומי אמוני ישראל, אשר נותרו נאמנים להלכה המסורה, הפכו יותר ויותר לחלק מהמדינות בהם קבלו לפתע זכויות אזרח, על כל ההטבות הנלוות לכך. הדים לתופעה חמורה זו שמענו רק החדוש בדבריו של הרב הראשי לבריטניה, רב 'אורתודוקסי' לחלוטין, אשר הזהיר מפני אפשרות של עליית פוליטיקאי אנטישמי לשלטון משום שזה 'פוגע בערכי היסוד של האומה שלנו'. כך, בלא להניד עפעף, הוציא את עצמו מכלל ישראל כמו פיו מי שאבותיו עמדו למרגלות הר סיני ושמעו מלהבות אש את דבר ה', אשר קבע - 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש' (שמות יט ו).

כך היא דרכה של גלות, וכפי שילד נורמלי אינו מסוגל לגדול בלא אב ואם שאוהבים אותו ובלא בית שהוא יכול לקרוא לו 'ביתו', כך גם עם אינו מסוגל לעמוד על מתכונתו הנכונה בלא ארץ אשר עליה הוא מכונן את חייו בכל המישורים ובלא מדינה שבאמצעותה הוא מגן על עצמו וקובע את אורחות חייו. ומכיון שמציאות הגלות הקהתה את החושים, ומלבד אותה צפצוף הזרזיר בתפילה, אף אחד לא התכונן מעשית לחזור ולהעמיד את ממלכת התורה בארצו של ה' כרצונו, החליט הקב"ה להניע את אותו גלגל

כתב רבנו הרמח"ל בתחילת ספרו הקדוש ק"ל"ח פתחי חכמה (פסח ה, עמ' ה במסורת פרידלנדר) - "כי כל חכמת האמת אינה אלא חכמה מראה אמיתת האמונה, להבין כל מה שנברא או שנעשה בעולם, איך יוצא מן הרצון העליון, ואיך מתנהג הכל בדרך נכון מן האחד ב"ה, לגלגל הכל, להביאו אל השלמות הגמור באחרונה". למעשה, כל ספריו של הרמח"ל אינם אלא ביאור והרחבה של רעיון פנימית עמוקה למושג הכללי "חוד ה'", תוך שהוא מכליל בתוכו כחלק בלתי נפרד את הרעיון של גילוי היחוד, אשר מתבטא בעולם בגאולתן השלמה של ישראל.

במשך מאה השנים האחרונות וקצת יותר מכך, מאז שמושכות הנהגת הישוב בארץ-ישראל נטלו מציבור יראי ה' ועברו לידם של פורקי העול, דומה כי שוב ושוב אנו נזקקים לאותו יסוד של הרמח"ל על-מנת להבין את התהליכים שמתרחשים כאן, ובלעדיו אנו מגששים באפלה, רואים ולא מבינים, תוהים ותועים ללא כל הבנה היסטורית אשר תשבר את האוון ותסביר מה הולך כאן ולקראת מה עלינו לצפות.

האמת חייבת להיאמר, ואמר זאת כבר רבנו יהודה הלוי בספר הכוזרי בשעתו. היהודים התאקלמו בגלות, התבססו שם ולא תכננו לשוב לארצם, עד שתפילותיהם כונו על-ידי ריה"ל כ'צפצוף הזרזיר'. כך הוא כתב בעת תור הזהב

ואחר שלא השכלנו להתעורר כאומה ליעודנו הלאומי ולשוב לארצנו, נתן ה' דווקא בלבם של אלו אשר פרקו עול מצוות להתעורר ליעוד זה, וההמונים עלו מכל הסיבות שבעולם מלבד הסיבה הנכונה, האמתית והרצויה בעיני ה'. כך בעל כרחם הביא ה' את אותם אנשים, אשר מצדם כבר היו מתחללים בין העמים,

לכונן מדינה יהודית בארץ ישראל. ואמנם שאיפתם הייתה שנתערב ונטמע בעמים וישראל תהיה עוד מדינה כמו כל המדינות, אך גם זה לא עלה בידם, כי אינם אלא כלי בידי הבורא להביא את יעודו, ואנו רואים כיום כעבור שבעים שנות מדינה, שהמגמה התחפפה ורבים רבים שבים לזור מחצבתם, וגם אלו שעדיין לא זכו לכך - רובם מבין היטב, כי איננו עם ככל העמים, וחוק הלאום [אף שאין בו תוכן כפי שנכתב בעבר במרדור זה] - עצם קיומו הוא עדות לרצון של רוב העם להיות בכל זאת עם נבדל ומיוחד, גם אם אינם יורדים לפרטי המשמעות של מושג זה.

וכפי שראינו עד כה ביחס לעצם שיבתנו לארץ והקמת המדינה - כך רואים בשבועות האחרונים ביחס לסאגה המשפטית של ראש הממשלה והרדיפה שמנהלת נגדו הפרקליטות. הרי שערו בנפשכם מה היה קורא, אילו הייתה מערכת המשפט כאן הגונה וצודקת [במושגים אנושיים, כמובן, לא יותר מכך] ולא היה ניכר שהם רודפים צד מסוים - לא את ראש הממשלה ולא את הציבור הדתי והחרדי. כמו ההשלמה בשעתה עם הגלות המרה, כך כיום הייתה השלמה עם כך שמערכת המשפט אינה מתנהלת על-פי תורה. הדרישה, אשר הועלתה מעל במה זו, למדינת הלכה, מדינה של תורה, לקיום מצות עשה של 'שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך', השאיפה לקיום דברי הנבואה 'ואשיבה שופטיך כבראשונה' (שש"ט

עליו דיבר הרמח"ל - 'לגלגל הכל, להביא אל השלמות הגמור באחרונה'.

כך נולד לו הרעיון הלאומי בקרב עמי אירופה, אשר לפתע הכירו בצורך לכונן כל אחד את חייו על אדמתו מתוך הכרה לאומית.

וכיהודים מאמינים בני מאמינים, נאמנים עלינו דברי רבותינו, ולפיהם 'העולם לא נברא אלא בשביל ישראל' (שיר השירים רסב ג ב), ואין הברכה שרויה בדבר קטן כגדול אלא למען ישראל (ירמ' יצמות סג), ממילא מובן, כי כל אותה תנועה לאומית באירופה לא נועדה אלא לעורר את עם ישראל ולהזכיר לו את יעודו הלאומי. כמובן, שיעוד זה שונה בתכלית מיעודן של האומות הריקות, אשר מה שמבדיל ביניהן אינו אלא צבע הדגל, 'מאכלים לאומיים' וקבוצות של אנשים הבועטים באחוריים של פרה ממולאים באויר, המכונה על-ידם 'כדורגל', בעוד שהיעוד הלאומי שלנו אינו אלא להשכיח את שכינת ה' כאן בארץ ולחיות חיים מלאים של תורה כרצונו. לדאבונו ולאסוננו, על-אף שרבים מגדולי ישראל הבינו הן מתוך התורה עצמה והן מתוך ההתבוננות במציאות

המתהווה, כי עת שתחפץ היא ועלינו לשוב ליעודנו הלאומי, המון העם היה שקוע בכוח של הגלות מתוך הרגל שנשתרש מדי הרבה שנים, והעולים לארץ היו מיעוט זניח ביחס לכלל העם. מיעוט זה אמנם הקים את התשתית לישוב היהודי בארצנו בעת החדשה, אולם לא היה די בו כדי לכונן כאן מדינה של ממש.

אך כאמור, תכלית הבריאה החקוקה בידי ה' מראש ומקדם - תכלית זו אינה מניחה לעם לשעוט בדרכו כסוס שוטף, וה' ממשין לסובב את הנסיבות כדי להביא את התכלית הרצויה בעיניו.

כפי שבגלות התרגלו היהודים לסוג של השלמה עם המציאות ונתייה להם נח ונעים ב'תור הזהב' בספרד ולאחר מכן בגרמניה וכיום באמריקה - כך היהודים כאן בארץ השלימו עם שלטון הרשע, עם מערכת המשפט האנטי-יהודית, וכך עוד אפשר היה ללמוד חושן משפט בכולל מבני להחיל את המסקנות ההלכתיות על חיי המעשה - נוצר סוג של דוקיזם המדוברת כיום - הפרדה בין דת למדינה...

מהו נס חנוכה הרב מאיר גולדמינץ

כתב הרמב"ם בריש הלכות חנוכה:

והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן
הכהנים וחרזה מלכות לישראל יתר על מאתים
שנה עד החורבן השני:

ב וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום בכ"ה
בחדש כסלו היה נכנסו להיכל ולא מצאו שמן
טהור במקדש אלא פך אחד ולא היה בו להדליק
אלא יום אחד בלבד והדליקו ממנו נרות המערכה
שמונה ימים עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור:

א בבית שני כשמלכי יון גזרו גזרות על ישראל
ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסק בתורה
ובמצות. ופשטו ידם בממונם ובכנותיהם ונכנסו
להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות. וצר להם
לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד
שרחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם
והצילם וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים

המשך השיבה שופטינו - בעל כרהנו!

עם שלטון הרשע, עם מערכת המשפט האנטי-
יהודית, וכל עוד אפשר היה ללמוד חושן משפט
בכולל מבלי להחיל את המסקנות ההלכתיות
על חיי המעשה - נוצר סוג של דר-קיום בין טוב
לרע, או בשפה המדוברת כיום - הפרדה בין דת
למדינה, בין דת לפוליטיקה, בין דת למשפט, בין
דת לחיים. התורה הייתה למשפט המחייב בבית
המדרש פנימה, אך בחיים האמתיים שלט החוק
החילוני. מציאות זו נוגדת, כמובן, את המגמה
האזית בבריאה, ועל-כן סובב ה' את תיקי נתניהו,
כדי שנתעורר ונבין את היעוד שמוטל כיום על
קהל יראי ה' - הנחלת תורת ה' המלאה כמשפט
האומה. אם נבין, מוטב, ואם לאו - מסובב
המסיבות כבר ידאג לסובב את הגלגל למקום, בו
לא תהיה לנו כל בררה, וכפי שארובות הכבשנים
באשוויץ הסבירו ליהודים שעוד הסתפקו, כי
הגלות איננה אלא בית קברות עבור היהודי -
כך גזרות קשות יותר וחוקי רשע אכזריים יותר
שילכו ויתגברו ויסיירו לנו - החרדים לדבר ה' - כי
אין כל בררה מלבד ליטול את מושכות השלטון
לידינו, לכונן את מדינת התורה כרצון ה' ולהשיב
שופטינו כבראשונה.

6 כו) - שאיפה אותה העתיקו אנשי כנסת הגדולה
לתפילה - הייתה אף היא כצפוף הזוזיר בזמננו,
ואלו אשר לקחו אותה ברצינות נחשבו להזויים
המנותקים מהמציאות.

אך לא אלמן ישראל, ואותו סיבוב נסיבות
שדבר עליו רבנו הרמח"ל - מתחולל לעינינו ממש
בשעה שהדברים נכתבים, והכל נועד לפקוח לנו -
קהל יראי ה' - את העיניים, כדי שסוף סוף נבין, כי
לא יתכן שעם ה' יחיה תחת שלטון המנוגד לחוקי
התורה. תורתנו תורת חיים תמימה היא ומשיבת
נפש, פקודי ה' ישרים משמחי לב, ולא יתכן
שנאפשר למערכת הרקובה השלטת כיום להכתוב
לנו את אורחות חיינו בשום תחום בידי אנשים
ערלי לב, אשר נטלו לעצמם את מושכות מערכת
המשפט, כאשר רובם ככולם הם פסולי עדות
מדאורייתא, שלא לדבר על לשבת בדין, והתורה
חוגרת שק בראותה מערכת רקובה זו שאנו נתונים
תחתיה, בבחינת 'שפחה כי תירש גברתה'.

אולם כפי שבגלות התרגלו היהודים לסוג
של השלמה עם המציאות ונהיה להם נח ונעים
ב/תור הזהב' בספרד ולאחר מכן בגרמניה וכיום
באמריקה - כך היהודים כאן בארץ השלימו

המלכות השלטת היא מלכות פרס. הדבר נחשב לשעבוד מלכויות.

בעבור 34 שנים דרך כוכבו של אלכסנדר מוקדון, והוא כבש את ארץ ישראל. אלכסנדר מוקדון העריץ את שמעון הצדיק, ירד מסוסו והשתחוה לו, ואף הרס את בית התפלה של הכותים. מלך שנטה חסד ליהודים.

אך הבעיה שהוזכרה נותרה על מכונה. היוונים כבשו את הארץ מידי הפרסים, אולי השלטון של אלכסנדר מוקדון היה טוב ליהודים, אך עדיין היה זה שלטון נכרי. מלכות ישראל נשארה חרבה.

אלכסנדר מוקדון לא נשאר מלך לנצח. סופו היה ככל אדם מאז חטא אדם הראשון, והוא נפטר, אפילו בגיל צעיר. את ירושתו הגדולה חלקו לשלושה חלקים מרכזיים: מלכות אחת במוקדון, עיר הולדתו, מלכות אחת במצרים, ששלטו בה בית תלמי, ומלכות נוספת שמרכזה בסוריה, שבה שלטו מלכים מבית סלווקוס, שחלקם נקראו בשם אנטיוכוס. ארץ ישראל היתה בתווך בין שני בתי המלוכה, ועל השליטה בה התחוללה מלחמה קבועה בין בית תלמי לבית סלווקוס. לכן בתלמוד אנו מוצאים סיפורים משני בתי המלוכה: הן על גזירת 'תרגום השבעים', שנגזרה על ידי תלמי המלך, והן על גזרות ההעברה על הדת, שנגזרו על ידי אנטיוכוס הרשע מבית סלווקוס.

אנטיוכוס הרשע [לפי החוקרים מדובר באנטיוכוס הרביעי] גזר גזרות על היהודים, ואסר לקיים את תורת ה'. הרמב"ם, שמתאר את השתלשלות העניינים, אינו מפרט את הגזרות, אלא כותב מילים כלליות - 'גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסק בתורה ובמצות'. אמנם, בספר חשמונאים מתוארות הגזרות. היוונים אסרו לשמור שבת, אסרו ללמוד תורה, הכריחו לאכול חזיר, ואף גזרו שכל יהודי יכתוב על קרן השור - 'אין לנו חלק באהי ישראל', חלילה.

מוסיף הרמב"ם - 'ופשטו ידם במקומם ובכנותיהם'. גזירה זו ידועה בנוראותה: 'בתולה הנישאת תיבעל להגמון תחילה' (ראב"ת כותבים:). מדובר

ג ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת הימים האלו שתחלתן כ"ה בכסלו ומי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנס. ומימי אלו הן הנקראין תנקה והן אסורין בהספד ותענית מימי הפורים. והדלקת הנרות בהן מצוה מדברי סופרים כקריאת המגלה:

רבים טובים כתבו על היחס שבין נס הנצחון במלחמה לבין נס פך השמן. דעות מגוונות ישנן ביחס לשאלה מהו הנס המרכזי ומה התוספת, וכנגד מה תוקנו ההלל וההודאה בחנוכה וכנגד מה תוקנה מצוות הדלקת נרות. הנחת היסוד של דברי היא ששני הדברים חשובים הם, וכל נס ראוי להתבוננות בפני עצמו. אנסה בדברים קצרים להסביר מה קרה בחנוכה.

בתום שבעים שנות גלות בבל, נתן כורש רשות ליהודים לשוב לארץ ישראל. מתוך היהודים עלו ארצה מעט מידי, המספר המופיע בתנ"ך הוא 42,360 יהודים, והם החלו בבנין בית המקדש. כורש עצמו חזר בו מהרשות שנתן, ואסר את המשך עליית היהודים ארצה, ומנע את המשך בניין המקדש. הגויים שגרו בארץ בזמן הגלות כתבו על היהודים כתב שטנה, והוא גרם למלכי מדי ופרס להשבית את בניין הבית החל מימי כורש, דרך כל ימי אחשוורוש, ועד דריוש השני, שבשנת שתיים למולכו המשיכו היהודים בבנין בית המקדש. דריוש אף שלח את נחמיה, שהיה שר במלכותו בשושן הבירה, כדי לעזור ליהודים להתמודד מול המפרעים.

בעת, תחת שלטון דריוש, ישנו ציבור של יהודים בארץ, ישנו בטחון מסוים מהאויבים, ובית המקדש בנוי.
מה חסר?

חסר דבר בסיסי: מלכות ישראל. השלטון הוא שלטון זר - שלטון פרסי. אולי שלטון פרסי אוהד, יש אומרים שדריוש הוא בנם של אחשוורוש ואסתר, כלומר הוא יהודי, אך עדיין

והמחוקק לגמרי. והיה עונשם מדה כנגד מדה, שהמשיל הקדוש ברוך הוא עליהם את עבדיהם והם הכריתום".

והרמב"ם מדגיש את החיסרון בדבר: "מֶלֶךְ מִן הַכֹּהֲנִים". הדגש כאן הוא על כך שלא רק שאינו משבט יהודה, אלא הוא מן הכהנים. כפי שהרמב"ן כתב בהמשך לדבריו שהבאנו לעיל - "ואפשר גם כן שהיה עליהם חטא במלכותם מפני שהיו כהנים, ונצטוו (צמדכ"ו י"ז): "תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבדתם עבודת מתנה אתן את כהונתכם", ולא היה להם למלוך, רק לעבוד את עבודת ה'. וראיתי בירושלמי במסכת הוריות (ירושלמי סויות פ"ג א הלכה ב): "אין מושחין מלכים כהנים. אמר רבי יהודה ענתוריא על שם לא יסור שבט מיהודה. אמר רבי חייא בר' אבא למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל, מה כתיב בתריה לא יהיה לכהנים הלויים". הנה, שנו בכאן שאין מושחין מלכים מן הכהנים בני אהרן. ופירש תחלה שהוא לכבוד יהודה, שאין השררה סרה מן השבט ההוא. ולפיכך, אף על פי שישאל מקימים עליהם מלך משאר השבטים כפי צורך השעה, אין מושחים אותן שלא יהיה עליהם הוד מלכות אלא כמו שופטים ושוטרים יהיו. והזכירו הכהנים, שאף על פי שהן בעצמן ראויים למשיחה, אין מושחין אותן לשם מלכות, וכל שכן שאר השבטים, וכמו שאמרו בגמרא (סויות י"ב) שאין מושחין אלא מלכי בית דוד. ורבי חייא בר אבא פירש, שהוא מנוע מן התורה שלא יהיה לכהנים הלויים כל שבט לוי חלק ונחלה במלכות, והוא דבר ראוי והגון".

ועל אף החסרונות שבמלכים אלו, שמחה גדולה יש בהם, כי "חֻזְקָה מְלָכוּת לְיִשְׂרָאֵל". כעת לעם ישראל יש מלכות. מתחילת בית שני לא היה כדבר הזה. כאמור, היינו תחת שלטון זר. הן בתחילת ימי הבית תחת שלטון פרס, והן בהמשכם תחת שלטון יוון. ורק בימי החשמונאים חזרה המלכות לישראל, שעליה יחד עם נס פך השמן - אנו חוגגים את שמונת ימי החנוכה בהלל והודאה.

אותה מלכות רחוקה היתה מלהיות מושלמת. הרמב"ם עצמו מדגיש כי כבר מתחילתה היה בה חיסרון - "וְהַעֲמִידוּ מֶלֶךְ מִן הַכֹּהֲנִים", כפי

בפגיעה חמורה בטהרת בנות ישראל, שבסופו של דבר היא זו שהביאה למרד החשמונאים.

ובנוסף - "וּנְכַנְסוּ לְהִיכָל וּפְרָצוּ בוּ פְרָצוֹת וְטָמְאוּ הַטְּהָרוֹת". היוונים טמאו את בית המקדש, פרצו בחומת העזרה, וטמאו את כל השמנים.

עם ישראל היה שרוי במצב קשה. פגיעה בכל קודש, ופגיעה ביכולת לנהל חיים יהודיים בסיסים. "וְצַר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מְאֹד מִפְּנֵיהֶם וְלְחֻצוֹם לְחֵץ גְּדוֹל".

כשיהודי בצרה, "הקול קול יעקב", הוא פונה אל ה' בתפילה. וב"ה שמע תפילותינו נאמנם הרמב"ם אינו מזכיר שהתפללו, אך נראה באופן פשוט שיהודים פנו בתפילה לאביהם שבשמיים. "עַד שֶׁרָחַם עֲלֵיהֶם אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וְהוֹשִׁיעַם מִיָּד וְהִצִּילָם". צורת ההצלה היתה "וּנְכַרְבוּ בְּנֵי חֲשִׁמּוֹנָאֵי הַכֹּהֲנִים הַגְּדוֹלִים וְהַרְגוּם וְהוֹשִׁיעוּ יִשְׂרָאֵל מִיָּדָם". הצלת ה' היא עזרה לחשמונאים לנצח במלחמה, עזרה לעם ישראל שנצליח במעשי דינו.

וכאן מגיע התיקון הגדול של חנוכה: "וְהַעֲמִידוּ מֶלֶךְ מִן הַכֹּהֲנִים וְחֻזְקָה מְלָכוּת לְיִשְׂרָאֵל יִתֵּר עַל מְאֻתֵּי שְׁנָה עַד הַחֲרָבָן הַשְּׁנִי".

כל מילה ברמב"ם מדוקדקת. כל מילה ברמב"ם מדויקת. והרמב"ם דבריו כאן מביע את השמחה הגדולה על כך שחזרה המלכות לישראל, ויחד עם זאת רומז דברי ביקורת על אותה מלכות.

"וְהַעֲמִידוּ מֶלֶךְ מִן הַכֹּהֲנִים". ידועים דברי הרמב"ן שמעביר ביקורת על כך שהעמידו מלך מן הכהנים. הן הפסוק מלמד אותנו "לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיְהוּדָה וּמַחֲקֵם מִבֵּין רִגְלָיו", וכתב על כך הרמב"ן - "זוהי היה עונש החשמונאים, שמלכו בבית שני, כי היו חסידי עליון, ואלמלא הם נשתכחו התורה והמצוות מישראל, ואף על פי כן נענשו עונש גדול, כי ארבעת בני חשמונאי הזקן החסידים המולכים זה אחר זה, עם כל גבורתם והצלחתם, נפלו ביד אויביהם בחרב, והגיע העונש בסוף למה שאמרו רז"ל (בבבא בתרא ג'): "כל מאן דאמר מבית חשמונאי קאתינא עבדא הוא", שנכרתו כלם בעון הזה. ואף על פי שהיה בזרע שמעון עונש מן הצדוקים, אבל כל זרע מתתיה חשמונאי הצדיק לא עברו אלא בעבור זה, שמלכו ולא היו מזרע יהודה ומבית דוד, והסירו השבט

ה' השיב את עם ישראל בבית שני, כדי שעם ישראל יתנהל עד כמה שניתן על פי הציור שהתורה רוצה. העדרה של מלכות ישראל - זהו פגם מהותי בצורה התורנית של עם ישראל. לכן, הקב"ה הכריח את עם ישראל להגיע לכך.

עם ישראל לא התעורר מעצמו להקים את מלכות ישראל, אלא הסתפק בקיום חיי הדת הפרטיים ושמח בבית המקדש תחת שלטון נכרי. ואולי כאשר המלך הגוי היה נח ליהודים, חשבו היהודים שאפשר להסתפק בכך ולנשום לרווחה. בא הקב"ה והקשה את לב היוונים, ועורר את אנטיוכוס לגזור גזרות על ישראל, ולא להתפשר עמהם. כל זאת - כדי שהחשמונאים ימרדו ביוונים ותקום מלכות ישראל.

אמור מעתה, לא מהגזרות צמחה טובה שקמה מלכות ישראל, אלא על-מנת שתקום מלכות ישראל - הקב"ה הקשה את לב אנטיוכוס ושם בלבו שישגור גזרות!

בהתאם לכך, מעניין הביטוי השגור על לשונם של חז"ל, ולפיו ישנן ארבע גלויות: גלות בבל, גלות פרס, גלות יוון וגלות רומי. והנה בנוגע לגלות יוון צריך ביאור, איזו גלות היתה כאן? הרי עם ישראל היה בארץ ישראל! בגלות בבל, פרס ורומי, עם ישראל היה בגולה, ולכן הביטוי 'גלות' מתאים, אך בגלות יוון, מדוע משתמשים בביטוי 'גלות'? הרי עם ישראל היה בארץ ישראל. האם לא היה יותר מתאים הביטוי 'גזרות יוון'?

אלא היא הנותנת, שגם כאשר עם ישראל בארץ, אם הוא תחת שלטון נוכרי, שם 'גלות' חל כאן. זאת, מכיון שהגדרת הגאולה היא פריקת עול שיעבוד מלכויות, כפי שפסק הרמב"ם בכמה מקומות - "אמרנו תכמים אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכויות בלבד".^[*] ודבר זה קרה רק עם ניצחון המקבים והקמת מלכות ישראל!^[*]

[*] בענין זה הורחב במאמרם של הרבנים בנימין הלוי וחיים פרידמן במאמר שפורסם בגליון 4 של 'קדושת ציון' לפני ארבע שנים - גליון הנוכה וטבת התשע"ו.

שכתבנו בהרחבה לעיל. וסופה היה מר כלענה. באותם יתר על מאתים שנה עד החרבן השני לא כל המלכים היו צדיקים כמו המקבים, שחסרונם היחיד היה היותם כהנים. המלכים בהמשך כללו צדוקים, הם כללו מתיוונים, הם כללו מלחמות אחים דוגמת הורקנוס ואריסטובולוס, הם כללו את ינאי המלך, שהגמרא בקידושין טו. מתארת שהרג את כל החכמים, הם כללו את הורדוס שהיה עבד אדומי, וגם הוא הרג את החכמים, והם כללו את אגריפס, שעקב שיתו לדעת החכמים, התנחמו בו שלא בצדק - 'אחינו אתה'.

ואף על פי כן, מציינים אנו לדורי דורות, כי "חזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה". שמחים אנו ומודים לה' על כל מאתיים השנים עד החורבן השני. כי הפער בין 'שעבוד מלכויות' לבין פריקת עול גויים מעל צווארנו - כה גדול הוא, עד שכלל שיהיו בו חסרונות, אנו מודים על כך לה' יתברך בהלל והודאה.

עד כאן דברים פשוטים, שאינם אלא לימוד ההיסטוריה יחד עם דברי הרמב"ם.

ננסה כעת להוסיף דברים ברוח 'קדושת ציון':

באופן פשוט קמה מלכות ישראל בימי בית שני, בעקבות גזרות אנטיוכוס. כאמור, בתחילת הבית היינו תחת שלטון פרס, שהתחלף אחר כך בשלטון יוון. אילולי גזרות אנטיוכוס, עם ישראל היה ממשיך את חייו בארץ ישראל יחד עם בנין בית שני תחת שלטון הנכרים. רק גזרות היוונים הביאו לכך שהיה "צר להם לישראל מאד מפניהם", ואז "רחם עליהם יי אלהי אבותינו והושיעם מידם", ומתוך כך "עברו בני חשמונאי הפקנים הגדולים והקדושים", וצמחה מלכות ישראל.

באופן מעמיק יותר, המהלך הוא הפוך.

הציור הפשוט שהתורה מציירת את עם ישראל הוא ציור של חיי אומה, החיה חיי קוממיות, יש לה מלכות, היא מנהלת את ענייניה, וקובעת לעצמה את דרכה.

מקומו של היחיד ביחס לאומה

הרב מנשה בן-יוסף

כאן צרה לישראל, אלא שאין ישראל עומדים במצבם השלם, בו מעולים הם יותר מכל האומות, ומוצלים מכל הצרות האלו.

והנה בכל פעם שאיזה אסון קורה, מיד הומים הלכבות ונשאלת השאלה, מה זאת עשה ה' לנו, ומה עלינו לתקן, ואיך נמנע עוד צרות שכאלו.

ויש להתבונן בדבר אחד עיקרי, והוא שמלבד ההנהגה וההשגחה הפרטית שיש לכל אחד מישראל, שעל פיה הוא נשכר ונענש, עוד יש הנהגה כללית לכלל ישראל, שכפי הנהגת עם ישראל כלל - כך מתנהג עמו ה' אלהי.

ודבר זה ברור לכל מתבונן בתורה, ומוכח הוא מהפסוקים הנ"ל, שהרי במצבם השלם של ישראל, מבורך הוא העם כי לא תהיה בו משכלה ועקרה, וכשאין העם במצב זה, אין הוא בכלל ברכה זו, ויהיו בו משכלות ועקרות, וזוהי גזרה כללית על העם, עוד קודם שנגזר על הפרטים מי תהיה משכלה ומי עקרה.

וע"ד זו יסד הפייט - "בראש השנה יכתבון... כמה יעברון וכמה יבראון", ואח"כ - "מי יחיה ומי ימות", שבראשונה נגזר כמה יהיה הקב"ה קרוב לעולמו ולעמו בכללות, ונכלל בזה כמה יחיו וכמה ימותו, ואח"כ נידונים הפרטים, מי לחיים ומי למוות ל"ע.

ולפי האמור מובן, שאף כי נכון לכל יחיד שמתרגשת עליו איזו צרה להתבונן במעשיו ובדרכיו - מה זאת עשה אהים לו, וכמו שאמר

הנה חיים אנו בדור, בו מצבו הגשמי של עם ישראל אינו ירוד ופחות ממצבו הגשמי של כל עם ולשון, מצב העם טוב הן מבחינה כלכלית והן מבחינה בטחונית, ומדינת ישראל נחשבת לאחת המדינות המצליחות בעולם.

אמנם יש על עם ישראל איום מסוים מן הערבים שבארצנו ושמוחצה לה, הרוצים להשמידנו ולהאבידנו, אולם תהילה לאהינו אין זממם עולה בידם, ופגיעתם הרעה אינה מורגשת אלא במקרים בודדים, יצילנו ה' מהם.

אך על-אף כל זאת, עדיין אין עם ישראל נמצא במצבו השלם הראוי לו אפילו מבחינה גשמית, שכמה צרות ורעות פוקדות את בתי ישראל, כמה מוטלים על ערש דווי, וכמה נספו בחללים, אנשים ונשים ואף תינוקות שלא טעמו טעם חטא, כמה עקרות יש בישראל, וכמה עניים ואביונים יש, וכן שאר מיני צרות, יצילנו ה' אהינו מכולם ברחמיו.

ובמצבו השלם של עם ישראל, מוצל הוא מכל אלו הרעות, כמו שייעד לנו ה' אהינו בתורתו כאמור (שמות כג כ"ו) - "וְעַבְדְּתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּבְרַךְ אֶת לַחֲמֶיךָ וְאֶת מִימֶיךָ וְהִסְרְתִי מִחֶלְהָ מִקְרָבְךָ. לֹא תִהְיֶה מִשְׁפָּלָה וְעִקְרָה בְּאַרְצְךָ אֶת מִסְפַּר יְמֶיךָ אֲמַלֵּא".

ואמנם יש להבחין, כי צרות אלו אינן צרות מיוחדות לישראל, ואומות העולם שרויות תחת עול הצרות האלו לא פחות מישראל, כך שאין

כאב הלב הוא על כו, שהנה ישנו בישראל ציבור גדול וחשוב של יראי ה', הדבקים בו ומקבלים על עצמם את עול מלכותו, ואף עליהם אין השגחת ה' ניכרת לחטיבם ולחציצם מן הרעות המתרגשות וכאות לעולם, ואף הם לוקים בתוך העם. ועל זאת תמהים הם בני האדם, ומחפשים את הטעון תיקון, דרעת מה נתקן, ולא ישמע עוד שוד ושבר בגבולנו

בפרט, מפנה עורף לה' - דינו שלא יאיר ה' פניו אליו, אלא אף מצד סדרי התיקון כך ראוי, שהרי כשהעולם במצבו הנוכחי, התרחק העולם המערבי כ"כ מערכי התורה והאנושיות, עד שנדרמו כאבותיהם בני דור המבול. ואם היה העולם מקום בטוח לחלוטין, והיה האדם

המערבי שקט ושאנן מכל חשש פגע ומחלה, הלא גאוותו היתה מביאתו לאבד צלם אנוש לגמרי. ותיקון הוא לעולם להיות בחשש ובפחד מעט, והלואי יביאנו זה להנמיך מעט את גאוותו, ולהכנע ליוצר בראשית.

ומה שאין ה' אהינו משגיח על עמו ישראל בהשגחה פרטית מיוחדת להצילם מכל צרה וצוקה, לצערנו ולבושתנו - אין כל קושי בזה, שכן עם ישראל אינו מבדיל את עצמו מטומאת כלל העמים, ורוב העם הולך בדרכי העמים הנלוזות, ואיננו ראויים לכך שיבדילנו ה' לטובה מכל העמים.

אולם כאב הלב הוא על

כך, שהנה ישנו בישראל ציבור גדול וחשוב של יראי ה', הדבקים בו ומקבלים על עצמם את עול מלכותו, ואף עליהם אין השגחת ה' ניכרת להטיבם ולהצילם מן הרעות המתרגשות ובאות לעולם, ואף הם לוקים בתוך העם. ועל זאת תמהים הם בני האדם, ומחפשים את הטעון תיקון, לדעת מה נתקן, ולא ישמע עוד שוד ושבר בגבולנו.

אך התשובה לזה היא, כי לא כרת ה' ברית עם יחידים, כי אם עם העם כולו, וכל עוד העם אינו עובד את ה' אהיו, הרי אף עם היחידים היראים - ההנהגה היא הנהגה של הסתר פנים. ורק כאשר העם עובד את ה', אז מאיר ה' פניו לעמו, ומבדילים לטובה מכל עמי הארץ ומברך אותם בכל טוב ושפע.

ועל כן כהיום, שהעם בכלל רחוק עוד מה' ומתורתו, אין פלא אם בהדי הוצא לקי כרבא, ואף היחידים יראי ה' בכלל הנהגת הסתר הפנים.

(כרכות ה.) - "אם רואה אדם שיסורים באים עליו יפשפש במעשיו", ועליו להבין מפני מה ארע לו אותו מאורע, מכל מקום יש לו להתבונן מלבד זה בהנהגה הכללית שהקב"ה מתנהג עם עמו, להבין מפני מה היא.

ויעוד נקודה עמוקה יש כאן, שהיחידים פעמים אינם נידונים רק ע"פ מעשיהם, אלא ע"פ דרכי הנהגה אחרים, שפעמים נלקח צדיק בעוון הדור וכיוצא בכך, אבל הכלל לעולם אינו נידון אלא לפי מעשיו.

אך התשובה לזה היא, כי לא כרת ה' ברית עם יחידים, כי אם עם העם כולו, וכל עוד העם אינו עובד את ה' אהיו, הרי אף עם היחידים היראים - ההנהגה היא הנהגה של הסתר פנים. ורק כאשר העם עובד את ה', אז מאיר ה' פניו לעמו, ומבדילים לטובה מכל עמי הארץ ומברך אותם בכל טוב ושפע

וראדה והבט, מ"ש חז"ל (מ"ק כח.) - "חיי, בני ומזוני, לא בזכותא תליא מילתא, אלא במזולא תליא מילתא". ולכאורה הוא ממש היפך הכתובים דלעיל, שאמרו "וַיַּעֲבֹדְתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם. וַיִּרְךְ אֶת לַחְמְךָ וְאֶת מִימֶיךָ" - הרי מזוני. "לא תהיה משפלה וַיַּעֲבֹדְךָ בְּאֲרָצְךָ" - הרי בני. "את מספר יְמֶיךָ אֲמַלֵּא" - הרי חיי. הרי מפורש, שכולם תלויים בזכות, לכאורה היפך דברי הגמרא!

והביאור בזה הוא כנ"ל, שבזמן שישראל עושים רצונו של מקום, זוכה העם כולו בברכת בני חיי ומזוני, אך כשאין ישראל עושים רצונו של מקום, ואין העם ראוי לברכה זו, והנידון הוא על מי מהיחידים תחול הברכה, ועל מי לא - זה כבר לא תליא בזכותא!*

וייש לנו להתבונן בהנהגה הכללית שה' מנהיג בה את עמו, על מה היא.

והנה, מה שהקב"ה מנהג את העולם כולו באופן שהוא עולם מועד למחלות ואסונות - הוא דבר מובן בהחלט, לא מבעיא מצד סדרי שכר ועונש, שכשהעולם בכלל, והעולם המערבי

[*] ונתבאר כן בדברי רבותינו בתקו"ז, שם אמרו (תקו"ה ע"ב) - "ובומנא דאסתלק הוי"ה... בההוא זמנא בני חיי ומזוני לאו בזכותא תלייא מלחא, אלא במזולא תלייא מלחא".

וכאן הבן שואל, א"כ מה תהא עלינו, האם אין תרופה, ואין עצה ודרך להנצל מכל הצרות המתחדשות לא עלינו? הלא לפי המתבאר, גם כאשר יתקן האדם את עצמו בתיקון גמור, עדיין אפשר שילקה בעוונות העם, כל עוד העם רחוק מלאהיו, שכל עוד יחיד הוא, אין לו זכות להיות נידון בפני עצמו לפי מעשיו שלו. ולתקן את כל העם - אין כח ביד כל יחיד ויחיד, ומה יעשו היחידים?

והנה תרופה גמורה וחלוטה שיכולה להבטיח כי לא יבוא על האדם שום פגע רע - לא מצאנו, ואף צדיקים גמורים כרבי עקיבא וחבריו מתו במיתות משונות בזמן שהיתה מידת הדין מתוחה על ישראל. אולם פתח ודרך איך יהיה האדם נבדל לטובה מן ההנהגה הכללית, מצאנו מפורש בדברי הנביאים.

וזה לשון יחזקאל הנביא
(יחזקאל ג-ג) -

"וּכְבוֹד אֱהִי יִשְׂרָאֵל נִעְלָה מֵעַל הַכְּרוֹב אֲשֶׁר הָיָה עָלָיו אֵל מִפְּתַן הַבַּיִת וַיִּקְרָא אֵל הָאִישׁ הַלְבָּשׁ הַבְּדִים אֲשֶׁר קָסַת הַסֶּפֶר בְּמַתְנֵי. וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו עֲבֹר בְּתוֹךְ הָעִיר בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַם וְהִתְוִיחַ תוֹ עַל מִצְחֹת הָאֲנָשִׁים הַנִּנְאָקִים עַל כָּל הַתּוֹעֵבוֹת הַנִּעֲשׂוֹת בְּתוֹכָהּ. וְלֹאֲלֵה אָמַר בְּאָזְנֵי עֲבָרָו בְּעִיר אַחֲרָיו וְהִכּוּ אֵל תַּחַס עֵינֵיכֶם וְאֵל תִּתְמַלְּוּ. זָקֵן בְּחֹר וּבְתוֹלָה וְטָף וְנָשִׁים תִּהְרָגוּ לְמִשְׁחִית וְעַל כָּל אִישׁ אֲשֶׁר עָלָיו הָתוּ אֵל תִּגְשׂוּ וּמִמֶּקְדָּשֵׁי תִחַלּוּ וְיִחַלּוּ בְּאֲנָשִׁים הַזִּקְנִים אֲשֶׁר לִפְנֵי הַבַּיִת".

מבואר בזאת, כי בירושלים בחורבנה, עת נגזרה גזרה כללית על כל אשר בירושלים להיהרג - היו אנשים שזכו לתיו של חיים, לאות מיוחד להנצל מן הגזירה הכללית, והיו הם האנשים הנאנחים והנאנקים על כל התועבות הנעשות בעיר. אמור מעתה, כי הדרך להבדל לטובה מן

אלא שיש לשאול על זה, שבזמן הבית הראשון עת נפרדו עשרת השבטים מעל מלכות בית דוד, וחטאו עשרת השבטים, הסירם ה' מעל פניו, והשליכם אל ארץ אחרת, ובאותו זמן האיר פניו לשבט יהודה ובנימין, והפיל את כל מחנה סנחריב בחרב לא איש, והושיעם ממנו. הרי שאף כאשר כלל העם היה חוטא, היתה הנהגה מיוחדת לטובה ליראי ה' ולחושבי שמו.

אולם החילוק הוא ברור, ששבט יהודה ובנימין היו כעין עם נפרד מכח זה שהיו מלכות נפרדת^[*], והם לעצמם היו כעין עם לה', וא"כ אף כאשר מלכות ישראל חטאה, עדיין מלכות יהודה - שהייתה כעין עם לעצמו, לא חטאה, ועדיין יש לה' אומה לשכון בה, ולהיות לה ל'איהם. אך כיום הזה, אין אנו יראי ה' מתפקדים כעם לעצמנו, ואין אנו עומדים אלא כיחידים, ובעבודתנו את ה' אין אנו מעמידים לו יתברך עם שעובד אותו, אלא יחידים שעובדים אותו, ובתור יחידים אין אנו ראויים להנהגה נפרדת.

ואמנם הצרות אינן רק עונש כתוצאה מן הריחוק, אלא מטרות להביא לטובה על ידי שיתעוררו העם לשוב אל ה' על ידם, באמרם "אלכה ואשוב אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה" (הפטע 3 ט), ועל כן צריך מכח הצרות להתעורר כמה רע ומר הוא בהיות העם רחוק מה' לאהיו, ולעשות את כל שביכולתנו למען יהיה העם כולו קרוב לה'.

[*] אף שבאמת רצון ה' הוא שכל העם יעמוד כלפיו כממלכת כהנים וגוי קדוש, ולא רק מלכות יהודה או ישראל, מכל מקום כאשר במלכות אחת מתקיימים כל סדרי החיים התקנים שהתורה הועידה לעם ה' בארצו - אזי אף שלא מדובר בכל העם, ניתן לראות כאן את אותה הנהגה שהובטחה לאומה ההולכת בדרכי ה', כאמור.

ומבואר בדברי הגמרא, שחזר בו הקב"ה מפני מידת הדין שקטרגה ואמרה, שהיה להם לצדיקים האלו למחות ולא מיחו, ומפני כך אינם כדאים להנהגת רחמים מיוחדת, שכל עוד יש לו לאדם אפשרות לפעול לתיקון העם ואינו פועל - אינו ראוי עדיין להיות מופלה לטובה ולרחמים מכלל העם, ורק כאשר אין ביכולתו להשפיע על תיקון העם, אז די בצערו ובכאבו כדי להחשיבו בכלל אלו שמגמת פניהם היא רצון ה' ומגמתו.

[ופרטי הדין הם כמבואר בראשונים שם, ומדויק בגמרא, שכל עוד ספק בידו אם יועילו דבריו, חייב הוא למחות, ורק כאשר ברור לו שלא יועילו דבריו, אז די כמה שהוא נאנח ונאנק על התועבות].

ואם כן מצאנו לנו תקנה, איך תהיה עין ה' אהינו לטובה עלינו ביחוד! כאשר נשיב אל לבנו, מהי מגמתו של ה' בעולמו, ומהו רצונו הכללי בעולם, ונעשה כל שביכולתנו להגשים את רצונו, לתקן את העם כולו להשיבו אל אביו, ועל מה שאינו ביכולתנו נהיה נאנחים ונאנקים - אז נהיה שייכים לאותם שיש עמהם הנהגה מיוחדת לטובה, כי בהיות ושייכו את עצמם למגמה האהית הכללית בעולם, והם מצדם רוצים בה ועושים כל שביכולתם למענה, דן אותם ה' כאילו הם הביאו את אותה מגמה, ומתקיימות בהם אותם ההבטחות והיעודים הראויים להתקיים כשמגמה זו תחול בפועל.

ואמנם בענין המחאה לא כל אחד יכול לפעול, בפרט כהיום שדרך התיקון אינה על ידי מחאה כפשוטה, אלא על ידי קירוב לבבות באהבה^[*]. אך להיות נאנח ונאנק על התועבות - זאת יכול גם יכול כל אחד, בהשיבו אל לבו,

[*] ואפשר שיש ענין של מחאה גם כשאינה מועלת, לקדש שמו ית', בהראות את הכאב שיש לנו מן העבירה על רצונו, אך לא על מחאה זו דברה הסוגיא, כמבואר נבמ' שהקפידא היתה מצד מה שלא היה גלוי להצדיקים שהרשעים לא ישמעו בקולם, וכמפורש שם בראשונים.

ההנהגה הכללית, אינה על ידי צדקות אישית גמורה, אלא על ידי אכפתיות וכאב על החטאים הנעשים בכלל האומה.

והביאור בזה נראה, כי ה' לא בחר ביחידים, ורצונו יתברך בעולמו הוא בעם שיעבדנו כעם, והיחיד - אע"פ שמעשיו מתוקנים - אינו משלים את רצון ומגמת ה' בעולמו, ואינו כדאי להנהגה של הארת פנים בזמן שהנהגת הסתר הפנים הכללית שולטת. אולם אותו היחיד שליבו ורצונו פונים הם אל מגמת ה' בעולם, ורצונו ותאוותו שעם ה' כולו ילך בדרכי ה', וכשאין הדבר כן הרי הוא נאנח ונאנק על זה, הוא שמצדו משלים הוא את כוונת ה' ומגמתו בעולם - הוא ראוי להארת פנים מיוחדת, אף בתוך עולם של הסתר פנים, שהרי עד כמה שהדבר תלוי בו, מעמיד הוא את העם כולו במצב שהוא רואי להארת פנים.

ואמנם על-אף שזה העולה מפורט של מקרא, נתחדש בגמרא, שלא די ביגון ואנחה על מצב העם הירוד כדי לזכות לתיו של חיים, אלא צריך גם לפעול כפי היכולת, לתקן את מצב העם.

וכך אמרו בגמרא (שבת נ"ב) - "אמר רבי אחא ברבי חנינא: מעולם לא יצתה מדה טובה מפי הקדוש ברוך הוא וחזר בה לרעה, חוץ מדבר זה, דכתיב ויאמר ה' אליו עבר בתוך העיר בתוך ירושלים והתוית תו על מצחות האנשים הנאנחים והנאנקים על כל התועבות הנעשות בתוכה וגו'". ... אמרה לפניו: [מידת הדין] רבונו של עולם, היה בידם למחות ולא מיחו! אמר לה: גלוי וידוע לפני, שאם מיחו בהם - לא יקבלו מהם. אמרה לפניו: רבונו של עולם, אם לפניך גלוי - להם מי גלוי? והיינו דכתיב זקן בחור ובתולה טף ונשים תהרגו למשחית ועל כל איש אשר עליו התו אל תגשו וממקדשי תחלו, וכתיב ויחלו באנשים הזקנים אשר לפני הבית. תני רבי יוסף: אל תקרי מקדשי אלא מקודשי - אלו בני אדם שקיימו את התורה כולה מאלף ועד תיו".

הכאיבו את לבו מאוד חוקי אוון ותועבה שנחקקו כאן במדינה.

ובש"היה סיפק בידו, אף מחה מחאה נמרצת בציבור הכללי בזעקתו הידועה - 'כמה אתם יהודים', שהדיה מהדהדים עד עצם היום הזה.

וממנו נלמד וכן נעשה, הן לענין הכאב על מצב העם, והן לענין הפעולה כשהדבר בידינו, ואף כשספק אם הוא בידינו.

ויחמול ה' עלינו ויאיר פניו אלינו, וחפץ ה' יצלח ביינו להשיב את עמו אליו, לתורתו ולמצוותיו, וישוב הוא לשכון בתוכנו כימי קדם, אז יתקיים בנו מקרא שכתוב בישיעיהו (סו יב-יג) - "וְגַלְתִּי בִירוּשָׁלַם וְשִׁשְׁתִּי בְעַמִּי וְלֹא יִשְׁמַע בָּהּ עוֹד קוֹל בְּכִי וְקוֹל זַעֲקָה. לֹא יִהְיֶה מִשָּׁם עוֹד עוֹל יָמִים וְזָקֵן אֲשֶׁר לֹא יִמְלֵא אֶת יָמָיו כִּי הִנְעַר בֶּן מֵאָה שָׁנָה יָמוֹת וְהַחוּטָא בֶּן מֵאָה שָׁנָה יִקָּלֵל. וּבְנוֹ בָתִּים וְיָשְׁבוּ וְנִטְעוּ כַרְמִים וְאָקְלוּ פְרִיָם. לֹא יִבְנוּ וְאֲחֵר יִשָּׁב לֹא יִטְעוּ וְאֲחֵר יֵאָכֵל כִּי כִימֵי הָעֵץ יָמֵי עַמִּי וּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם יִבְלוּ בְחַיָּי. לֹא יִיָּגְעוּ לְרִיק וְלֹא יִלְדוּ לְבָהֱלָה כִּי זָרַע בְּרוּכֵי ה' הָמָּה וְצִאֲצָאֵיהֶם אִתָּם." במהרה בימינו, אמן!

שרצון ה' בעולמו הוא שיעבדוהו כל בית ישראל כעם, והוא יהיה להם ל'אהים וישכון כבוד בתוכם. ובמצבנו היום אין רצונו נעשה ועמו רחוק ממנו ומתורתו, ממצוותיו ומחוקיו הישירים והטובים.

וזכור הוא אותו צדיק לטוב, מרן הרב שך זיע"א, שהיה לסמל ודוגמא למציאות

של הנאנחים והנאנקים על כל התועבות, כשבכל הזדמנות דיבר מכאב ושררון לב על התועבות הנעשות ברחוב יפו בירושלים וברחוב אלנבי בתל אביב, כזכור לכל אלו ששמעו אותו, וכידוע אף לאלו שלא שמעו אותו. ניוודע, שלא היה אוכל כל יום באותה שעה שמתחילים הלימודים בבתי הספר הכלליים, בנמקו כי איך אפשר לאכול בשעה שמאות אלפים מילדי ישראל מובלים ללימודי כפירה ותועבה[ן].

ויותר מזה חידש מרן זללה"ה, אף שדעתו על ענין הקמת המדינה ידועה, מ"מ לאחר שהוקמה סבר

כי כיון שנכסה לעצמה את השם 'ישראל' - קנאתו לכל הפחות בקניני גולה, וכיום כשמדינת ישראל מחוקקת חוק שהוא נגד התורה והיהדות, יש בכך חילול ה' וחילול שם ישראל, כשהמדינה שנקראת מדינתו של עם ישראל פועלת נגד ה' ונגד תורתו, ומטעם זה

היכוננו לשבת התעלות

לבהורי הישיבות
בהשתתפות רבני אגודת קדושת ציון
פרטים בעלון הבא

עיונים בדרכי העבודה

הרב אליהו ברים

[פרק כב]

הלוא הוא עניין התשובה, שגם הוא הסתעף לכמה סעיפים. ראשית, הדרך להיפטר מרגשות אשמה אמיתיים ושאינם, משם לחיזוק האמון בפעולת התשובה, ועד לבירור עניין היסורים."

- "אכן, מסע ארוך... ומה קורה עכשיו?"

"מה שקורה עכשיו הוא ששוב הגענו לתחילת הזמן, ואני שוב פוגש את המציאות שפגשתי בשנה הקודמת."

- "מה? לא השתנית כלל?"

"לא, חלילה... להיפך! כאן שמתי לב לעוצמת השינוי שחל בי. אם בשנה שעברה הרגשתי שכל חבר שטוב ממני במשהו בעצם מראה לי במה אני עוד צריך להשתפר, בלשון המעטה, הרי שכיום אני משוחרר מזה! אין לי בעיה לראות את החברים כל אחד במעלתו ובמקומו ולהישאר שווה נפש. אני לא אומר שזה קורה מיד, אך אני מזכיר לעצמי שאנן בדידן ואינהו' בדידהו', אני עושה את שלי, ומה שהם עושים ומה שהם יכולים לא קשור אלי ואל מה שמוטל עלי לעשות ואל המקום אליו אני אמור לשאוף. אבל--"

- "סליחה שאני מפסיק אותך, אך אני מוכרח לומר לך שזה נפלא מאוד! זה ממש מדהים! כמו שדיברנו כבר, 'המכיר את מקומו' והשמח בחלקו' הם שניים מקיני התורה! יותר מכך, בתפילת רבי נחוניה בן הקנה, אותה תיקנו חז"ל לומר קודם הלימוד, על זה אנחנו מבקשים: '... וישמחו בי חברי... ואשמח בהם!' "

"ברוך ה'. אבל, אמנם אני לא מרגיש את ההרגשה הזו, אך עדיין יש בי הרגשה לא נוחה שנראית לי קשורה גם היא לעניין. אפשר לשאול?"

- "בשמחה..."

"עברו עברו בשערים פנו דרך העם סלו סלו המסלה סקלו מאבן הרימו גם על העמים".
(שפיטו ס 3)

"שבעה שמות יש לו ליצה"ר... ישעיהו קראו מכשור, שנאמר (ס"ח): 'ואמר סלו סלו פנו דרך הרימו מכשור מדרך עמי', יחזקאל קראו אבן...".
(סוכה נג)

- "הו, בן-ציון, שלום עליכם!"

"עליכם שלום ר' אליהו!"

- "שלום שלום, נו, התחלנו... מה שלומך? מה מעסיק אותך עכשיו?"

"אה... יצאנו קצת מהרצף של הבירורים שלנו... עסקנו בעניין התשובה לקראת אלול ותשרי, ובסוכות דיברנו על עניין השמחה [הופיע במוסף סוכות] ורק עכשיו בתחילת הזמן החדש, זמן חורף, חזרתי להרגיש ולראות את המקום בו אחזנו בבירור שלנו."

- "מצוין. מה גרם לך להיזכר? אתה אומר ששוב הרגשת וראית את המקום הזה? למה כוונתך?"

"אתה וודאי זוכר. בתחילת זמן החורף דאשתקד, שיתפתי אותך בהרגשה של חלישות הדעת שיש לי לעומת חברים ובחורים אחרים בשיבה. ומשם התחלנו אתה מסע' הזה של הבירור שאנחנו עדיין בעיצומו, ושהסתעף והלך לכל מיני כיוונים ובירורים שונים. החל מבירור אופני העבודה השונים, מה שכניית 'עבודת בנים, עבודת אהבה' ו'עבודת עבדים, עבודת יראה' והקשר שלהם לארץ ישראל לעומת הגלות, עובר בהכרת הנושא של תחומי העבודה השונים של אנשים בעלי סוגי אופי שונים, הלאה בבירור הדרך לדעת לכמה מאמץ אנחנו נדרשים, וכלה בבירור האחרון,

"מה חושבים עלי?"

"כבר אמרתי שאני לא משווה את עצמי לאחרים ולא מודד את ההצלחה שלי לפי המדד השגוי הזה של מה אחרים יכולים או מצליחים. אך למרות זאת, אני עדיין מרגיש צורך בהכרה של החברים כמה שעשיתי. מאוד אכפת לי מה חושבים עלי. אם מישהו מחמיא לי אני יכול להרגיש התרוממות רוח למשך יום שלם! ואם להיפך, מישהו העיר לי או ביקר את מה שעשיתי או אפילו אני רק חושב שהוא לא מרוצה ממה שעשיתי, אני ממש יכול לאבד לחלוטין את ישוב הדעת ואת מצב הרוח שלי. וזה למרות שבחשבון שלי עם עצמי יוצא לי שעשיתי מה שהייתי צריך לעשות..."

- **"בן-ציון**, יישר כוח! אני ממש מעריך את הגבורה שלך להעלות כזה דבר! וגם את הרמה הגבוהה שלך! איזו הבחנה! איזו שימת לב!"

"הנה אתה רואה? אני לא יכול לתאר מה עשתה לי המחמאה הזו שלך... ואם היית מגיב לי בביטול או בזלזול הייתי ממש 'נגמר' מזה... זה קשור לנושא הזה?"

- **"בוודאי**! זה קשור מאוד! אולי אתה זוכר, כשהתחלנו לעסוק בנושא הזה אמרתי לך שזהו נושא יסודי ביותר ויש בו עומק לפנים מעומק. לבירור הזה התכוונתי. זו סייעתא דשמיא שמובילה את כל ה'מסע' הזה כפי שכינית אותו. והאמת היא, שהדברים עצמם אכן מובילים אחד אל השני."

"נו, 'ברוך שכיוונתי'..."

- **"אז** אולי ברוך ה' שכיוון אותך ומכוון אותנו תמיד... ובכן. אם נרצה לסכם בשתי מילים את מה שהתברר עד עכשיו, נאמר, שבנקודה בה התחלת הרגשת הרגשת שפלות ונחיתות לעומת החברה, כי אתה 'לא מצליח'. משם נכנסנו לבירור מה

מגדיר 'הצלחה'. אתה סברת שהמדד למה אתה מחויב לעשות הוא מול החברה, או מול החיוב התורני המוחלט, ואם אינך עומד שם, הרי שאתה 'לא מצליח'. ומה שהעלינו בעז"ה הוא שאתה נמדד אך ורק מול ה', מול התפקיד והחלק שהוא נתן לך בעולם, כמו שכתוב בדרך ה' כזכור. מה שמתברר מכך הוא שלמעשה גם אתה 'מצליח'. אך למרות זאת אתה מתאר שאתה עדיין מתפעל ממה שחושבים עליך החברים. כביכול, אמנם אתה הגעת להבנה מה נכון ואת זה אתה עושה, אך כדי להרגיש רגוע, אתה עדיין מצפה ל'אישור' שגם הם מחשיבים את מה שאתה עושה... אתה מסכים להגדרה הזו?"

"כן..."

- **"נפלא**. אני שמח מאוד שהעלית את השאלה הזו! זו נקודה עמוקה ביותר ויסודית ביותר, שהאדם הזוכה להגיע לתיקון של הנקודה הזו, הופך להיות בן-חורין! נקודה שבאופן פשוט רוב האנשים לא מגיעים לבירור שלה כל ימיהם! רק בסייעתא דשמיא על ידי עבודה רבה של התבוננות והתייעצות

ניתן להגיע לבירורה בעז"ה."

"מדוע? זו נקודה דקה שקשה לתפוס?"

- **"להיפך**, זו נקודה פשוטה מאוד! למרות זאת קשה להגיע אליה..."

"נו, בוא נשמע!"

- **"בסדר**. נסה נא להתבונן. מדוע כל כך יקך לך מה אומרת החברה? מה גורם לך שאפילו שאתה משוכנע שאתה עושה את הדבר הנכון, בכל זאת אתה כל כך מושפע מדעת הסובבים?"

"אה..." שאלה נוקבת. חשבתי על זה כבר. מה שהעליתי הוא שבסדר, הכל נכון וטוב ויפה. ישנם סוגים שונים של אנשים ושל תפקידים, וה' לא

בלימוד או לפחות בדברים אחרים שנחשבים בעיני הבחורים, ומי שלא מצליח בדברים האלו, הוא למעשה, איך לומר בעדינות... מיותר! הוא יכול להיות או לא להיות ולא ישתנה שום דבר... סתם עוד אחד מהרבה, שום דבר לא מיוחד בו."

"לא או או... טוב שאמרת בעדינות... זה נשמע נורא! לדברך, אדם שלא נחשב 'מצליח', אין לו מקום בעולם!"

"לא... חס וחלילה! לא עד כדי כך. רק ש... אתה יודע... הוא לא שווה הרבה... לא דווקא בשידוכים. כמו שאומרים... יש משפט כזה 'כל בני האדם נבראו שווים', אך יש ששוים יותר ויש ששוים פחות... כמה שאתה מצליח יותר אנשים יותר צריכים אותך, אתה שווה יותר!"

"ומה קורה כעת? אני מבין שכל המסע הזה פתר את החלק שכלפי שמיא, אך מה שכלפי החברה נשאר באותו מקום? אתה עדיין צריך אישור מאנשים כדי שלהרגיש שאתה לא מיותר?"

"לא, אני רק רוצה שיעריכו אותי..."

"למה כוונתך במילה 'הערכה'? מהי הערכה?"

"לא יודע, חשוב לי לדעת שאנשים חושבים שאני טוב, שאני מוכשר, שיתנו לי מחמאה על מה שאני עושה..."

"תגיד לי, אתה שם לב למה שאתה אומר?"
"מה? מה אמרתי?"

"מה פירוש המילה 'הערכה', אתה יודע? חשוב לרגע, 'יעריכו אותך' כמו 'העריכו הנהגתך'. שומת ערך, כלומר מחיר. אתה מצפה שיבוא מישהו, ישום אותך ויקבע את המחיר שלך?"

"לא, למה? לא הבנתי."

תובע אלא לפי התפקיד. אפילו הבנתי שאין מקום לשאלה מדוע אחד קיבל כזה תפקיד נחשב והשני קיבל תפקיד אחר פחות נחשב. אך כל זה כלפי שמיא, אך למעשה, בשטח... אני רוצה שיעריכו אותי... וזה הגיוני... בזיון כואב לאדם יותר ממוכת, וכבוד נחשב לאדם יותר ממתנות אחרות..."

"אתה צודק... אני לא חולק על העובדה הזו. ואכן, אם לא שהיה הדבר מציק לך לא בהכרח היית צריך לעסוק בו כעת. אך מאחר שה' כיוון אותך לשם ננסה לעסוק בזה... תנסה להסביר לי. מה קורה? הרי אתה משוכנע במה שאתה עושה. אתה מבין שזה מה שה' רוצה ממך, ואפילו מצליח לעשות את זה למרות שזה לא כל כך מקובל. מה חסר?"

"לא יודע... זו השאלה שלי... אני מבין שזה מה שנקרא 'מידת ההשתוות' (כלם חוצות כלצות עטר ס - יחד כמעט פק ס), שזו דרגה גבוהה. אך בכל זאת, זה מטריד אותי. איך אפשר להתמודד עם זה?"

"טוב מאוד. אתה מבקש עצה איך להביא לכך שלא יגעו כן הדברים של הסובבים... טוב אני מוכרח לומר שאני מאוד נהנה מעצם השאלה והבירור... אני מנסה לחשוב איך להביא אותך אל הדברים מעצמך... שיכנסו אל הלב... שהנפש תושפע..."

"אני רוצה שיעריכו אותי!"

נתחיל מהמקום שהיית בו לפני כל המסע. אמור לי. למה מלכתחילה היה לך חשוב להיות כמו החברים שלך? למה היה לך כל כך חשוב שתהיה 'מצליח'?"

"... אה... שני חלקים... אחד הוא מה שעסקנו בו, הפחד שאני 'לא בסדר' כלפי שמיא. השני, שלמעשה מה שנחשב אצלנו בחברה זו ההצלחה

בהערכה. משל לעבד העומד בשוק העבדים. כמו לכל אחד, יש לו יכולות מסוימות, מעלות וחסרונות. עובר 'שמאי ערך' ונותן הערכת מחיר גבוהה, והנה העבד מתמלא שמחה. אחריו בא 'שמאי' אחר ונותן הערכה נמוכה יותר, העבד מרגיש פחות טוב, בא שמאי נוסף ונותן הערכה נמוכה יותר, העבד מרגיש גרוע כיותר... כך נראה אדם שזקוק להערכה. וכי מה קרה? אתה אותו האדם, לא השתנית! הערך שלך לא באמת השתנה, רק אנשים סביבך אומרים דברים שונים. זה הכל! יותר מכך, זהו שקר על גבי שקר! הרי לפי מה 'השמאי' קובע מחיר? לא על פי מדד מוחלט, אלא לפי הצורך שלו בעבד! אחד צריך עבד גבוה, אחד עבד נמוך, ועל פי זה הוא 'מעריך' את העומד לפניו. גם בעיני 'השמאי' אין כאן באמת מעלה או חסרון, זה רק בהקשר לעולם שלו! אותו אדם שמחמיא לך לא באמת קובע מה חשוב בעולם, אלא אך ורק מה חשוב לו! אדם שחי על הערכה חיצונית, נתון ביד הסובבים אותו כחומר ביד היוצר. זה מרים, זה משפיל, משחקים לו ברגשות. וזאת למרות שלא בהכרח הסובבים באמת מתכוונים להעריך אותו... יתכן שאדם שמתרשם ממה שהוא שקיים אצלך, לא בהכרח מחשיב את זה כמעלה אמיתית, ואילו אתה לוקח את היחס שלו כאילו משהו העריך אותך וחושב עליך טוב, ומתמלא הרגשת שווי, אפילו בלי קשר למה שהוא התכוון!"

יודעים מעשים מגדולי ישראל שעברו השמעות וביזיונות והדבר לא נגע כלל לליבם. כי הנקודה הזו חדה וברורה אצל עובדי ה'. אם בדקתי את עצמי ואני בטוח במעשי, גם אם יעמדו אנשים ויצעקו כנגדי מה שיצעקו, אין הדבר נוגע לי כלל!"

"נכון... עכשיו זה באמת נראה לי מטופש..."

"בסופו של חשבון הכל באמת נמצא כך. אתה זה שבוחר איוו הערכה משמחת אותך ואיוו לא! אם כך, זה באמת מטופש... אומר לך יותר מזה, כשאדם מודד את הערך שלו לפי מה שאחרים מעריכים אותו, מה שקורה זה שהוא נאלץ להרשים את סובביו בכל התחומים! הרי הוא לא מוכן שבשום תחום יעריכו אותו 'אפס', ואז מתרחשת התופעה המשונה שאדם מפגין

"שים לב! המילה 'הערכה' נגזרת מלשון ערך. שווי, מחיר. כשמשהו מחמיא לך, רואה כך מעלה, אתה נעשה 'בר מעלה', אדם 'שווה' יותר. לעומת זאת, אם משהו מזלזל בך, רואה בך חסרון, מבקר אותך או רואה בך פגם, אתה נעשה 'פגום'. בעל ערך - שווי פחות. הבנת?"

"זה מזר מה שאתה אומר. מה זאת אומרת?"

"נו, הבנת? מה זאת אומרת!!! אתה מרגיש שאתה לא שווה אם לא אמרו עליך שאתה שווה!!!"

"..."

"נו, אתה תופס?"

"...אני המום... לוקח לי זמן לעכל... אוי! איזה שקר זה! פשוט... אני לא תופס... אוי זה נורא! עכשיו אני תופס עוד יותר! איזו עבדות! זו פשוט עבדות!..."

"יפה! אני רואה שתפסת!"

"כן, אני... אתה צודק! זו נקודה פשוטה אך עצומה!"

"אני רואה שאתה מתרגש, גם אני התרגשתי ככה שתפסתי את הנקודה הזו. רצון להערכה, פירוש, אני לא בטוח שאני שווה, ואני צריך אישור חיצוני לזה שבכלל יש לי שווי! אך תסביר לי למה זה מזעזע אותך כל-כך?"

להיות תלוי בדעת אחרים זו עבדות!

"כי זה הרי שקר! לא השתניתי במאומה! אם אני חושב שאני לא בסדר ובא משהו ומחמיא לי, מדוע שפתאום תשתנה ההרגשה שלי? הרי לא השתניתי! ואם יבוא אח"כ משהו ויבטל את המחמאה שקיבלתי, או יבקר אותי, לפתע תשוב אותה הרגשה של חוסר ערך, הרגשה שאני לא שווה. מה קרה? אני אותו אדם, באותו מצב! משהו אמר מילה נהייתי 'שווה', משהו אמר מילה אחרת נהייתי 'לא שווה'? מה אני באמת!"

"יפה, יפה מאוד. נמחיש את ההבנה הזו במשל שחידד לי את האיוולת של הרצון

נרתע ממוסר, אינו סולד מתוכחה ומביקורת. כי הדברים אינם 'מעליבים' אותו. הוא יודע מה הוא ומי הוא, ומוכן לבדוק כל הערה בשיקול הדעת בלא להיות מעורב רגשית מהחשש להיות 'מיותר' ולקבל ציון נמוך ולא 'שווה...'

"בקי צור, עוד תועלת שיוצאת מ'חשבון המעשים'..."

- **"נכון מאד...** אך כל זה יכול להתקיים רק אחרי השלב הראשון אותו בצעת. הברור והידיעה מה תפקידך בעולם וכמה אתה נדרש לעשות. כי בלא זה, תחפש תמיד מה שיתן לך את האישור שאתה אכן בסדר..."

"יפה מאוד! נעצור כאן, כי זו נקודה שצריך לעכל... נראה לי שיש לי עוד שאלות בנושא, אך אני עדיין תפוס במהפך הזה... נראה בפעם הבאה..."

- **"אתה רוצה לסכם?"**

"אדא, כן. סיפרתי לך שלמרות שאני כבר לא משווה את עצמי לאחרים וכבר לא מרגיש חלישות הדעת מהצלחה של חברים, עדיין אני מושפע מאוד ממה שאני חושב שאחרים חושבים עלי. אני מתחייב מאוד ממחמאה ונפגע מאוד מביקורת. מה שהראית לי הוא שהתופעה הזו היא חסרת הגיון לחלוטין, ונובעת מכך שדעתי על עצמי אינה מבוררת כראוי. הבנתי שאליבא דאמת מה שחושבים עלי או אומרים לי אינו משנה אותי כהוא זה, ובוודאי אינו מוסיף בי מעלות או גורע... זה בסך הכל שקר... עלי לבדוק את עצמי כלפי חובתי לה, ואם אחר שאני יודע את מקומי לטוב ולמוטב, מה שחושבים עלי פשוט אינו מעלה ואינו מוריד..."

- **"אכן... יישר כוח!** בפעם הבאה נראה האם ישנן שאלות, ואם לא, אז נראה בעז"ה עוד מספר נקודות בנושא זה, ונראה כמה ההבנה הזו יסודית ועד כמה היא משפיעה."

"נשמע מעניין. תודה רבה!"

- **"בשמחה!** תחשוב על הדברים ותפנים אותם! זה מהפך לא פשוט בהסתכלות!"

"נכון... בסדר, כל טוב."

- **"כל טוב וחודש טוב."**

ידע פה, וידע שם, מנסה לעשות רושם כאילו הוא בעל מעלה, ולמעשה נכנס למערכת של חיים בעבדות ושעבוד לחיצוניות ולסובבים, מוותר על עצמותו ועל האמת שלו מחשש 'מה יאמרו...'. אדם כזה גם מפחד פחד קיומי מכישלון, במיוחד בפומבי. ממילא הוא חושש לגשת לאנשים, להחשף בפניהם, שמא יחשבו אותו כפגום. מפחד מהתחלות, מפחד מהתחדשות, מפחד, מפחד ומפחד. כל דבר עלול להוכיח לו שהוא לא שווה."

"בן... אני מכיר חלק מהתופעות הללו..."

- **"כמו שאמרתי,** הנקודה הזו בעצם זו נקודה פשוטה. לא משהו דק ועמוק, אך למרות זאת מעטים האנשים שחיים כך את חייהם. רוב רובם של בני האדם מחשיבים מאוד את מה שחושבים עליהם האחרים, ואפילו מתקשים לקבל שיש אפשרות להגמל מהצורך הזה... לעומת זאת, ידועים מעשים מגדולי ישראל שעברו השמצות וביזיונות והדבר לא נגע כלל לליבם. כי הנקודה הזו חדה וברורה אצל עובדי ה'. אם בדקתי את עצמי ואני בטוח במעשי, גם אם יעמדו אנשים ויצעקו כנגדי מה שיצעקו, אין הדבר נוגע לי כלל!"

"אם כן מה הסיבה שלרוב האנשים הדבר נוגע ונוגע? ועוד שאלה, אם אדם נעשה אדיש למה שאומרים וחושבים עליו, הוא עלול לעשות ככל העולה על רוחו בלא לדעת בכלל שהוא טועה!"

- **"שתי השאלות מתורצות יחד.** הסיבה שלרוב בני האדם נוגע מאוד מה שחושבים עליהם היא כי אין להם דעה ברורה אודות עצמם... מגיל ילדות לומד הילד להעריך את עצמו על פי דעתם של המבוגרים עליו. אין לו עדיין דעה עצמית כלפי עצמו. ואם האדם לא עושה מאמץ ומתבונן כפי שעשית, הוא ימשיך להעריך את עצמו לפי הציון שנותנים לו אחרים. אך אדם שמחשב את מעשיו, אדם שבודק את עצמו תדיר האם הוא עושה את הדבר הנכון, אינו צריך שאחרים יתנו לו ציונים... לאדם כזה גם אין חשש שיאבד את דרכו. הוא שומע מה אומרים האנשים לגביו, בוחן את הדברים בדעתו, ומשפר ומתקן אם הדברים נמצאו נכונים. אך הוא אינו מושפע מהדברים באופן פנימי. ואדרבה! אדם כזה אינו

חכמי ספרד באהבת ציון

הרב שמואל קרלינסקי

עלייתו שוב לארץ ישראל בשנת תרל"ד, כאשר הוא כבר היה אז למעלה מבן שבעים.

מסעיו וספריו

לאחר עלילת דמשק בשנת ת"ר, פרסם את ספרו "מנחת יהודה" בשנת תר"ג. הספר מציג את

עלילת דמשק כנקודת ציון בדרך הגאולה, כסימן שנועד לעורר את עם ישראל ולהניעו לשוב לארץ אבותיו. בספר הוא כתב את תורתם של הגר"א ותלמידיו אותה למד בירושלים, **כי ראשית הגאולה תגיע על ידי מעשים של בנין ואהבת הארץ**, לבנות בתים ולחצוב בורות מים ולטעת כרמים וייתים.

בספרו עומד רבי יהודה אלקלעי על הצורך לרכוש קרקעות בארץ ישראל עבור המתישבים היהודים - כפי שעשה אברהם אבינו במערת המכפלה ויעקב בחלקת השדה הסמוכה לשכם.

את הספר הפיץ בקהילות ישראל בדרום אירופה. ספרו הגיע גם ללונדון, שם נפגש עם השר מונטיפיורי, שהתרשם מאישיותו של הרב ואמץ את חזונו. בעקבות זאת התגייס בכל כוחו כדי לסייע לתלמידי הגר"א להגשים את חזונם אודות בנין ירושלים והרחבת ישוב ארץ ישראל.

מונטפיורי עזר לתלמידי הגר"א לבנות את חורבת ר' יהודה החסיד, שהפך למרכזם הרוחני של תלמידי הגר"א בירושלים. בנוסף עזר להם

אחד מגדולי ישראל, שהייתה להם השפעה גדולה על שיבת ציון היה הרב יהודה אלקלעי. הוא חיבר ספרים רבים וכן חוברות ומאמרים רבים בנושא שיבת ציון והגאולה. כל הספרים נמצאים בשני כרכים שיצאו לאור על ידי מוסד הרב קוק בתוספת מבואות, הערות וביאורים.

כדאי מאוד ללמוד היטב את תולדות חייו ופעליו, שכן יש להם דמיון עצום למה שקורה בזמננו - בימים ההם בזמן הזה. הקטעים הבאים מובאים מתוך הספר 'לכו נרננה' - תורת התשובה והגאולה במשנת הגר"א וממשיכי דרכו.

הרב אלקלעי נולד בסראייבו [סרביה] שבבוסניה (יוגוסלביה), בשנת תקנ"ח (1798). בין רבותיו היו: הרב אליעזר פאפו בעל "פלא יועץ", ורבו המובהק הרב יהודה ביבאס שהיה קרוב משפחה של האור החיים הקדוש, המוזכר בספריו פעמים רבות.

בשנת תקס"ט [השנה בה התחילו לעלות תלמידי הגר"א לארץ] עלה ארצה ולמד תורה בנעוריו בירושלים ובצפת, **שם הושפע מתורת הגאולה של תלמידי הגר"א**, ולפיה הגאולה לא תגיע בבת אחת כמו שמוכח בגמ' מגילה (ט"ו), וכן הגאולה לא תגיע ללא השתדלות מצדנו לעלות

לארץ ישראל. בשנת תקפ"ה, בהיותו בן 27, התמנה לרב העדה הספרדית בזמלין, היושבת על גבול הונגריה וסרביה, ושימש בתפקיד זה עד

כל חייו וכל מעשיו המרובים היו נתונים-נתונים למשרה זו, לה התמסר בכל נפשו ולמענה סבל צער רב, בתור מבשר חזון לדור, שלא הוכשר לאמצו אל' כבו מקוצר-רוח ומקשי השעבוד הגופני והרוחני שבגלות. הוא לא זכה לראות בנצחון רעיונותיו... אך הזרע שזרע צמח ונשא פירות אחרי מותו. כל תכניותיו ורעיונותיו הפכו לאחר כמה שנים למעשיים, היום לאחר מעשה אנו רואים כיצד גם כל באוריו נבנאוות הגאולה והתשובה התקיימו במדויק!

העיתונים שבהם הרבה לפרסם בחייו. אך הזרע שזרע צמח ונשא פירות אחרי מותו. כל תכניותיו ורעיונותיו הפכו לאחר כמה שנים למעשיים, היום לאחר מעשה אנו רואים כיצד גם כל באוריו בנבואות הגאולה והתשובה התקיימו במדויק!

רבי יהודה אלקלעי נלב"ע ד' תשרי תרל"ט. ומנו"כ בחלקת הספרדים בהר הזיתים. העיר 'אור יהודה' נקראה על שמו. ת.נ.צ.ב.ה.

נבואותיו שהתגשמו

בתוך ספריו ניתן לראות דברים רבים שכתב ממש ברוח הקודש, ואנו רואים כיצד התקיימו אחד לאחד: בהקדמה לספרו 'לשון לימודים' כותב הרב אלקלעי שעל פי חישובים קבליים [מקור הדברים הוא מהזוהר פרשת וירא (ק).] האומר 'ובשית מאה שנים לשתיאה', פירש המקדש מלך: 'זאם לא יזכו סוף הקץ הוא שנת ת"ר', מאה השנים שבין שנת ה'ת"ר עד שנת ה'ת"ש (1840-1940), מסוגלות לגאולה. אולם אם עם ישראל לא יממש את ההזדמנות, עלולה להיות צרה נוראה. ואכן, נבואתו התגשמה, ובשנת ה'ת"ש מתחוללת השואה,

שלא הייתה מתחוללת אילו היו היהודים עוזבים את אירופה בהמוניהם ועולים לארץ ישראל מוקדם יותר.

הרב אלקלעי פעל מתוך הכרה שהזמן משנת ת"ר הוא חלון הזדמנות לשוב לארץ ישראל וטען שאלו הם ימות המשיח. הוא חשש שחש ושלום "יאבדו ימות המשיח" ולכן פעל במרץ להפיץ את משנת התשובה שלו ולהתחיל בפעילות מעשית. בהקדמתו לקונטרס "שלום ירושלים" הוא קובע ששנת ת"ר, שנת הגאולה, אינה שנה אחת בלבד

[הן במישור המשפטי והן במישור הכלכלי] לבנות את כל השכונות החדשות - נחלת שבעה, ימין משה ומאה שערים.

במסגרת נסיונותיו של הרב אלקלעי לגייס את המעצמות האירופאיות ונגידי היהודים לתמיכה בתוכניתו המדינית, ערך מסע בצרפת, אנגליה וגרמניה, ואף העלה את משנתו בספר "גורל לה". הספר יצא בשלוש מהדורות ואף תורגם לאנגלית, בספר פורס הרב אלקלעי לראשונה תוכנית ריאליט ומפורטת להקמת בית לעם יהודי בארץ ישראל, הכוללת את כל היסודות הפוליטיים והארגוניים שעלו 50 שנה מאוחר יותר בספרו של הרצל, 'מדינת היהודים'.

יתכן, כי הרצל קרא את דפי "גורל לה" והושפע מהרעיונות שהועלו בו, מכיוון שאביו של הרצל היה תלמידו של הרב אלקלעי וסייע בהדפסת ספריו בעירם זמלין, וכן סבו שמעון אריה [לייב] הרצל היה הגבאי, החזן והתוקע בשופר בבית הכנסת של הרב אלקלעי.

הרב אלקלעי טלטל את עצמו ממדינה למדינה והפיץ את רעיונותיו בכתב ובעל-פה, אך מעטים היו שהבינו לדעותיו, ורבים התקוממו נגדו.

במקום להתבונן בדברים, כתבו כל מיני לצים נגדו קונטרס נורא הנקרא "גורל לעזאזל" [כיום ההיסטוריה לצערנו חזרת על עצמה].

כל חייו וכל מעשיו המרובים היו נתונים-נתונים למטרה זו, לה התמסר בכל נפשו ולמענה סבל צער רב, בתור מבשר חזון לדור, שלא הכשר לאמצו אל לבו מקוצר-רוח ומקשי השעבוד הגופני והרוחני שבגלות. הוא לא זכה לראות בנצחון רעיונותיו, אפילו במותו לא התפרסם הדבר בעיתונות העברית - גם לא באותם

יסבב גאולת ישראל ע"י מלכי הגויים, שיעיר ה' את רוחם לשלחם... כי שרי ישראל יפתחו פתח כחודה של מחט... והקב"ה יפתח פתח כפתחו של אולם ויטה את לבם לעשות את בקשתם. לאמר לירושלים תושב ולערי יהודה תבנינה. אמנם שונה תהיה גאולה זו: כי בפקידת בבל העיר את רוח כורש ודריוש לבדו, והגאולה הזאת יטה את לב כל מלכי ארץ, כי האומות שהגלו את ישראל, צריכים לעשות תשובה לקבץ את ישראל אשר הפיצו בעמים [כמו שהיה בכ"ט בנובמבר - י"ז כסלו התש"ח בעצרת האו"ם]. (גולל לבי, עמ' 532 ועוד).

"כִּי אָמַר אֲדֹנָי ה' הִנֵּה אֲשָׂא אֶל גּוֹיִם יָדַי וְאֶל עַמִּים אֲרִים נְסִי וְהִבִּיאוּ בְנֵי בְּרִיָּה בְּחַצְוֹ וּבְנִתְיָהּ עַל כַּתֵּף תִּנְשָׂאנָה. וְהָיוּ מְלָכִים אֲמִנְיָהּ וְשָׂרֹתֵיהֶם מִיִּנְקַתֵּיהֶּם אֲפִים אֲרָץ יִשְׁתַּחֲוּוּ לָהּ וְעַפְרַיִם רִגְלֵיהֶּם יִלְחָכוּ וְיַדְעַת כִּי אֲנִי ה' אֲשֶׁר לֹא יִשְׁבוּ קִוְיָי". (ישעיהו כב טז-כג).

ללמדך, שנס קיבוץ הגלויות יהיה על ידי הגויים, כמו שכתב הרד"ק (תהלים קמו) על הפסוק "בכּן אדם שאין לו תשועה". הוא מסביר - שאם לא ברצון הא' יתברך, אין ביד האדם להושיע חבירו מצרתו, כי לה' לבדו התשועה, והוא יסובבנה על ידי בני אדם, כמו שסיבב תשועת גלות בבל ע"י כורש, וכן לעתיד יסבב גאולת ישראל ע"י מלכי הגוים, שיעיר את רוחם לשלחם". וזהו וְהָיוּ מְלָכִים אֲמִנְיָהּ - שיסעו ויחננו על פי ה' ביד מלכי ארץ, וְשָׂרֹתֵיהֶם מִיִּנְקַתֵּיהֶּם - כל כל השררות [הממלכות] כולם כאחד יסכימו לדבר זה שמן היושר הוא להחזיר העטרה לבעליה. ויניקו אותנו דבש וחלב תחת לשונם. אֲפִים אֲרָץ יִשְׁתַּחֲוּוּ לָהּ - כי הקב"ה יעשה הדבר בדרך ארץ וכבוד, וכדרך חכמת הפוליטיק. וְעַפְרַיִם רִגְלֵיהֶּם יִלְחָכוּ - כי גם מהגויים יבואו לארץ ישראל לדור ולסחור באהבה ואחוה ורעות [אשרינו שזכינו לראות בקיום הנבואה !]

אלא "מאה שנה, מן היום ועד שנת התרצ"ט, כי אחריה באה שנת ת"ש (1940) חס ושלום".

מהו החשש, ומדוע "חס ושלום"?

כותב הרב בשנת תרי"א (1860) דברים נבואיים ממש, החוזים את העתיד המר אך גם את התקומה שתבוא אחריו: "ואם ח"ו ינסך ה' עלינו רוח תרדמה ולא נתעורר להקבץ באגודה אחת לפקח ולהשגיח בעסק הקיבוץ יאבדו ימות המשיח בן יוסף, שהם באלף הששי, ובסוף האלף הששי יבא בן דוד ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה ויקבץ נדחננו אחד מעיר ושנים ממשפחה עם עני ודל מוכים ומעונים תמהים מרעות ותשים מצרות על אשר לא נתנו כבוד לא-להי ישראל לשוב להסתופף בצלו בארץ ישראל" (ספר חיים, עמ' 399).

והוא ממשיך לדחוק ברבנים ובאנשי המעשה:

"האסיפה הזאת היו חייבים ישראל לעשותה בתחילת האלף הששי כי גזרת הגלות היתה אלף שנים, נתנני שוממה כל היום דוה', וכיון שלא התעוררו ישראל אל הקיבוץ הזה התחילו הצרות והמאורעות הרעות והגירושין והשמדות. זהו שכתב ר' יהושע בפרק חלק: 'הקב"ה מעמיד להם מלך שגזרותיו קשות בהמן ומחזירן למוטב', רצונו לומר אם לא יעשו תשובה לארץ ישראל הקב"ה מעמיד להם מלך שגזרותיו קשות ורעות ומחזירן בעל כרחם שלא בטובתם, כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו בעירום ובחוסר כל כמו שאירע לאבותינו מגורשי ספרד ודומיהן" (ספ, עמ' 400).

עוד דברים נפלאים שהוא חזה:

גאולת ישראל תהיה ע"י מלכי ארץ... כי לה' לבדו התשועה, והוא יסובבנה ע"י אדם, כמו שסבב תשועת גלות בבל ע"י כורש, וכן לעתיד

כספים למימון הוצאות הדרך והקיום בארץ בשלבים הראשונים, וכמובן יבחרו להם ראש, והוא ילך ויפגש עם כל מלכי הארץ, כדי לקבל רישיון לעליה יהודית המונית לארץ ישראל. תכנית הגאולה של הרב אלקלעי היא תכנית מדינית, דומה עד מאוד בקוויה הכלליים למה

שקרה בפועל, שכולה יונקת מן המקרא, הפרשנות, המדרש, דברי חז"ל, דברי ראשונים ואחרונים, דברי הלכה, אגדה וקבלה.

הרב אלקלעי עצמו הבין עד כמה רחוקים קוראיו, וחכמי ישראל שבזמנו, מלהבין אותו, וכל שכן מלפעול בנחישות למטרה ההכרחית. על כן הוא מסיים בהתנצלות, בצער, ובנחמה עתידית:

מחבר הספר לכו נרננה - על ציונו של הרב אלקלעי בהר היותים

"ואילו דברי אלה נאמרו מפי גדולי ישראל, היו נאמרים ביתר שאת ויתר עוז, כי אני יודע את מיעוט ערכי, ומחוסר ספרים אני, ונפשי יודעת מאוד את רוע מבקרי הספרים, כי זה דרכם כסל למו, לתת דופי בדברי אמת ולסלף דברי צדיקים - קל וחומר על עניין סתום כזה אשר נשכח כמת מלב - ואני בתומי אלך, כי ישרים דרכי ה', צדיקים ילכו בס ופושעים יכשלו בס, קנאת ה' צב-אות תעשה זאת - ותהי זאת נחמתי, כי האמת יורה את דרכו, ואם לא יעשה השכל יעשה הזמן"

(פסח כחודש של מנחם, ט"ז, עמ' 351-352)

יהי רצון, שבמהרה כל עם ישראל ישתוקקו להגיע לא"י כדי לקיים 'ובקשתם את ה' אלהיכם', אז נזכה לאור חַדְשׁ עַל צִיּוֹן תְּאִיר וְנִנְקָה לְגִנוּ בְמִהְרָה לְאֹרֹר.

עוד דברים נפלאים יש בתורתו של הרב אלקלעי, על כך ועוד ניתן לקרוא בחוברת 'לכו נרננה' - להשיג בפלאפון: 055-6785647 (משלוחים לכל הארץ).

בשנת תרכ"ד [!] הוא כותב, כי על פי רוח הזמן הסיכויים אצל מלכי אירופה הם טובים, כי הם "מלכי חסד ורחמים יותר ממלכי הקדם" והם ייתנו את הרישיון המיוחל. והוא מציין:

מלכות בריטניה - הם יהיו ראשונים לכל בית יוסף להשגיח עלינו בעינא פקחא, ולנו להחזיק להם טובה... כי שלוחי המקום היו, ואחריהם במעלה מלכות צרפת יהיו לנו לעיניים" (ספר חיים, עמ' 447-446) [כך היה - בריטניה הייתה ראשונה בהצהרת בלפור, ואח"כ צרפת הצטרפה].

עורי צפון ובאי תימן (שכס"ד ד) - לכשיתעוררו הגלויות הנתונות בצפון, כי כך עלה במחשבה לפניו יתברך שגאולתנו תהיה מן הגלויות הנתונים בצפון, דהיינו חלק אירופה שהיא בצפון העולם.

מיצד יזכו לַגְּאוּלָּה?

הרב אלקלעי לא רק חידש מהלך כזה באופן תאורטי וחזר ללימודיו ולעיסוקיו. היו לו מסקנות מעשיות, והן עיקר שיטתו.

את התשובה הפרטית מונעים כ"ד דברים, כמו שכתב הרמב"ם בפרק ד' מהלכות תשובה, אבל את התשובה הכללית [שבה תלויה הגאולה כמבואר בתורה בפרשת נצבים] מעכבים רק שני דברים: רשיונות עלייה בהסכמת מלכי הארץ, וכסף להוצאות הדרך ולפרנסה בארץ ישראל.

מכיוון שלפי דעתו אלה הם המונעים היחידים שמעכבים את התשובה [דהיינו את הגאולה], ומכיוון שאנו מחויבים לשוב אל ה', כדי להינצל מהגלות [וגם 'ממלך שגזרותיו קשות כהמן'], צריך למצוא את הדרך לפתור שתי בעיות אלה.

הדרך לפתור אותן, לפי הרב אלקלעי, היא על ידי אספת נציגים נבחרים של כל הקהילות בכל המקומות, שיבואו למקום אחד, יקימו קרן

התנ"כה בראגודת 'קדושת ציון' במפי הדמכה הנאים עלינו למוכה, נערוך מספר פעילויות עבור הנכור הרב

1. ביום חמישי כ"ח בכסלו בשעות הבוקר נצא לפיור ארכיאולוגי והיסטורי מיוחד במינו סביב שערי הר בית קדשנו, בלווי הדרכה מקצועית ויחודית של חברנו הרב יהושע נקלביץ. משך הסיוור - כשלוש שעות. עלות הסיוור - 30 ש.
יש להרשם בדוא"ל או בקו הטלפוני של האגודה, וכל מי שנרשם יאמר האם הוא מעדיף שהסיוור יתקיים מוד אחר תפילה כותיקין בהגן החמה, או בשעות המאוחרות יותר של הבוקר. כשיתקבע שעה מדויקת, נודיע לכולם. מספר המקומות מוגבל רצוי להירשם מראש.

2. בהמשך לאירוע המתקיים מדי שבוע, נקיים ביום רביעי אור לכ"ח כסלו בשעה 20:00 זיגן מרכזי מול שער השבמים, כמובן אם מוג האוויר יאפשר זאת. כיבוד קל במקום.

3. ביום ראשון א' טבת בסביבות השעה 10:30 נקיים סיוור מיוחד בקבר שמואל הנביא - בעקבות קרבות המקבים, ונשמע סקירה מאלפת על מאורעות אותם ימים מלאי-הוד וגבורה מפי ידידנו המדריך המקצועי הרב משה ניימן. ניתן להגיע למקום בקוים 131, 132, 133, 134 ו-137 ולרדת בתחנת קבר שמואל הנביא. בעלי רכבים אשר מעוניינים לעזור בהסעה למקום מתבקשים ליצור קשר בדוא"ל או בקו הטלפוני של האגודה. משך הסיוור - כשלוש שעות. עלות הסיוור - 30 ש.

4. כנס הוקרה והזון עבור פעילי, אוהדי ותומכי 'קדושת ציון' ברחבי הארץ בשילוב מסיבת הנוכה יתקיים באחד הערבים בימי החנוכה. ככנס ידוגו נושאים חשובים הנוגעים להמשך פעילות האגודה, ותהיה זו הזדמנות נפלאה להכיר זה את זה גם עבור אלו שאינם נפגשים במשך כל השנה. כל המפצים והפעילים ככל התחומים וכל מי שמעוניין להרתם לפעילות ככל דרך שהיא מוזמן לבוא ולטול חלק בערב מיוחד זה. כיבוד במקום.
מי שמעוניין להגיע ישאיר את פרטיו בדוא"ל או בקו הטלפוני של האגודה ואנו ניצור אתו קשר כאשר נקבע תאריך ומקום מדויק.

בכל ענין הנוגע לפעילויות השונות
ניתן להשאיר הודעה במספר 079-5383396